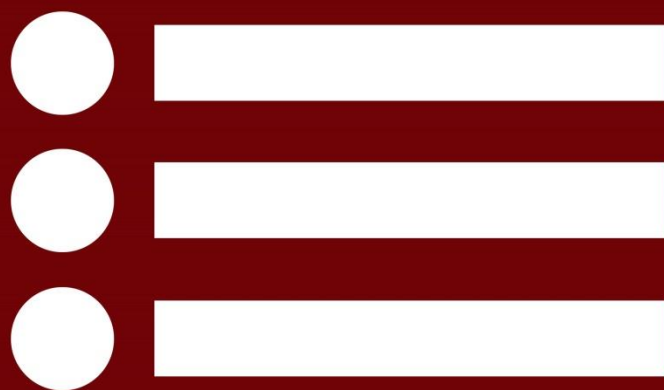

**VÝZKUMNÁ ZPRÁVA Z ŠETŘENÍ
REALIZOVANÉHO V RÁMCI MAPOVÁNÍ
IMPLEMENTACE POLITIKY AKTIVNÍHO STÁRNUTÍ
V OBCÍCH MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE**

**SOŇA KALENDA
ŠÁRKA DOŘIČÁKOVÁ
ILONA KOČVAROVÁ
PAVLÍNA POSPÍŠILOVÁ**

OSTRAVA 2020

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

#seniořivkrajích

Moravskoslezský
kraj

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA

VÝZKUMNÁ ZPRÁVA Z ŠETŘENÍ REALIZOVANÉHO V RÁMCI MAPOVÁNÍ IMPLEMENTACE POLITIKY AKTIVNÍHO STÁRNUTÍ V OBCÍCH MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE

doc. Mgr. Soňa Kalenda, Ph.D.

Mgr. Šárka Dořičáková, Ph.D.

Mgr. Ilona Kočvarová, Ph.D.

Mgr. Pavlína Pospíšilová

Ostrava 2020

Zpráva vznikla v rámci projektu Implementace politiky stárnutí na krajskou úroveň (CZ.03.2.63/0.0./0.0./15_017/0006207) financovaného Evropskou unií z Evropského sociálního fondu v rámci Operačního programu Zaměstnanost a ze státního rozpočtu.

OBSAH

ÚVOD	5
1 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ ZAMĚŘENÉ NA IMPLEMENTACI POLITIKY AKTIVNÍHO STÁRNUTÍ NA ÚZEMÍ MSK	8
1.1 METODIKA VÝZKUMU	9
1.2 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	10
1.3 SOCIODEMOGRAFICKÉ INFORMACE O VÝZKUMNÉM SOUBORU	11
2 KVANTITATIVNÍ ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	13
2.1 SOUVISLOSTI MEZI JEDNOTLIVÝMI AKTIVITAMI NABÍZENÝMI CÍLOVÉ SKUPINĚ SENIORŮ.....	18
3 PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE DOPROVÁZEJÍCÍ IMPLEMENTACI POLITIKY AKTIVNÍHO STÁRNUTÍ V OBCÍCH MSK	24
3.1 PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE	24
3.2 PŘÍKLADY PLÁNOVANÉ DOBRÉ PRAXE	35
SHRnutí	38
PŘÍLOHY	41
SEZNAM LITERATURY	44

Vážené dámy, vážení pánové,

jsem velice rád, že se můžete seznámit s Výzkumnou zprávou z šetření realizovaného v rámci mapování implementace politiky aktivního stárnutí v obcích Moravskoslezského kraje. Cílem tohoto šetření bylo zmapovat, jaké aktivity jednotlivé obce v Moravskoslezském kraji realizují pro své občany v seniorském věku, a také popsat příklady dobré praxe.

Výzkumná zpráva vznikla na základě spolupráce členů Platformy Moravskoslezského kraje vytvořené v rámci projektu Implementace politiky stárnutí na krajskou úroveň.

V rámci výzkumu bylo osloveno celkem 300 obcí a 23 městských obvodů statutárního města Ostravy a do výzkumu se nakonec zapojilo celkem 124 obcí a městských obvodů, což je 38 % všech oslovených subjektů.

Výzkumná pozornost je u seniorů často zaměřena na uživatele jednotlivých druhů sociálních služeb, případně na jejich rodinné příslušníky a další blízké osoby v roli neformálních pečovatелů. Uvedený výzkum byl zaměřen na mapování podpory aktivního stárnutí osob vyššího věku žijících na území Moravskoslezského kraje. Z uvedených informací jsem upřímně potěšen, neboť jsou důkazem toho, že se obce svým občanům věnují a zajímají se o ně, a chtějí, aby mohli žít i ve vyšším věku aktivní život. Rovněž věřím, že uvedené informace poslouží jako inspirace pro zkvalitnění a rozvoj plánování v oblasti aktivního stárnutí v dalších obcích na území Moravskoslezského kraje. Také bych rád poukázal na skutečnost, že aktivity pro seniory jsou realizovány jak ve velkých, tak i v malých obcích.

Rád bych poděkoval tvůrcům výzkumné zprávy: zástupcům Ostravské univerzity, zástupcům projektu Implementace politiky stárnutí na krajskou úroveň a zástupcům Krajského úřadu Moravskoslezského kraje, kteří se aktivně podíleli na přípravě šetření, resp. na vzniku výzkumné zprávy. Velice oceňuji také všechny obce a městské obvody, které se do výzkumu zapojily. Bez jejich aktivní účasti by nebylo možné tento výzkum uskutečnit.

Bc. Jiří Navrátil, MBA
náměstek hejtmana Moravskoslezského kraje pro sociální oblast

ÚVOD

Podobu evropské populace ovlivňuje celá řada faktorů. Mezi ty nejzásadnější lze řadit stárnutí populace a snižování porodnosti. Tyto trendy vedou k výrazným změnám struktury obyvatelstva a projevují se především úbytkem pracovní síly a zvyšujícími se nároky na ekonomické, sociální i zdravotnické systémy. Radikální změny ve struktuře obyvatelstva se tak staly velmi aktuálním a řešeným tématem. Jedná se o sociální fenomén, který rezonuje nejen odbornou komunitou, ale i celou společností. V zemích Evropské unie byl v roce 2007 podíl osob ve věku 65 let a více 17 %. V roce 2018 tento podíl vzrostl téměř o tři procenta na 19,7 %. Uvedený trend kopíruje i Česká republika, kde v roce 2018 obyvatelé starší 65 let tvořili 19,2 % populace (ČSÚ, 2019).

Z výsledků statistik časových řad z posledních let (2007–2018) jednoznačně vyplývá, že evropská populace stárne a podíl obyvatel starších 65 let se neustále zvyšuje. „V roce 2030 budou Evropané průměrně nejstarší na světě a udržitelnost důchodového systému bude s klesající porodností ohrožená“ (Evropský parlament, 2019). Politické aktivity v oblasti stárnutí se v evropských zemích týkají převážně ekonomických záležitostí (Dudová, 2015). Současné demografické změny však vyžadují komplexní flexibilní přístup a vzájemně provázané veřejné politiky schopné reagovat na tyto radikální proměny společnosti. Koncept aktivního stárnutí je pozitivní reakcí na nastalé změny ve společnosti. Základní rámec sociální politiky pro problematiku stárnutí v zemích Evropské unie tvoří strategické dokumenty, jež vycházejí ze základních hodnot Evropské unie. Ty jsou ukotveny v jejích smlouvách, listinách a úmluvách (viz např. *Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod* (1950), *Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením* (2006), *Lisabonskou smlouvu* (2007) či *Listinu základních práv EU* (2012)). Dále se oblastí stárnutí věnují i další strategické dokumenty jako např. *Zásady OSN pro seniory* (1991) a *Madridský mezinárodní akční plán pro problematiku stárnutí 2002* (2002). Evropská unie v souvislosti s uvedenými proměnami společnosti vyhlásila rok 2012 Evropským rokem aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity. Jednalo se o snahu upozornit na daný jev a měnit pohled na stárnutí. Cílem bylo rovněž ukázat starším lidem, jak zůstat aktivními a těm mladším, že i starší lidé jsou pro společnost přínosem a inspirací. Jak deklarovala Evropská komise (2012, s. 3) „Evropa se může vypořádat s nároky souvisejícími s demografickou změnou pouze prostřednictvím aktivního stárnutí; závisí na tom její budoucí prosperita a sociální soudržnost“.

Populace v České republice podle dokumentu *Projekce obyvatelstva České republiky 2018–2100* neprojde nijak dramatickou změnou v počtu obyvatel, ale významně se změní věková struktura obyvatelstva. Nejvýraznější transformací v následujícím desetiletí projde věková skupina obyvatel nad 65 let. Ta bude podle odhadů v roce 2100 tvořit 29,5 % obyvatelstva České republiky (ČSÚ, 2018a). Problematika stárnutí obyvatel je řešena na národní i krajských úrovních. Za tímto účelem byla v roce 2006 ustanovena Rada vlády pro seniory a stárnutí populace (dále jen „Rada“) jako stálý poradní orgán vlády. Rada byla zřízena usnesením vlády v návaznosti na plnění *Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2003 až 2007* (2002). Hlavními úkoly tohoto poradního orgánu je řešení seniorské problematiky a problematiky stárnutí populace v České republice na nejvyšší úrovni státní správy a další aktivity spadající do konceptu aktivní politiky stárnutí (MPSV, 2015). Dalšími strategickými dokumenty ovlivňujícími vývoj politiky aktivního stárnutí v České republice byly *Národní program přípravy na stárnutí 2008 až 2012* (2008) a *Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017* (2014), na který v současné době navázala *Strategie přípravy na stárnutí společnosti 2019–2025* (2019). MPSV realizuje aktivní politiku stárnutí na národní rezortní i mezirezortní úrovni, je však nezbytné zapojení i dalších aktérů na krajské a regionální úrovni, na které má nezpochybnitelnou roli rovněž např. místní komunita, neziskový sektor, spolková činnost i výzkumné organizace.

Hlavním aktérem implementace politik týkajících se stárnutí a stáří bývá mnohdy krajská správa a samospráva. Na krajské úrovni je v současnosti realizován projekt *Implementace politiky stárnutí na krajskou úroveň*. Tento se zaměřuje především na systémovou a metodickou podporu rozvoje aktivit zajišťujících politiku přípravy na stárnutí na národní, krajské i místní úrovni (MPSV, 2019). Specifickým cílem projektu je zvýšení kvality a udržitelnosti systému sociálních služeb, služeb pro rodiny a děti a dalších navazujících služeb podporujících sociální začleňování. Dalším cílem je rozvoj aktivit zaměřených na přípravu na stárnutí. Právě uvedená skutečnost se stala cílem našeho zájmu, kdy jsme se zaměřili na zjišťování situace v Moravskoslezském kraji (dále jen „MSK“) v oblasti implementace principů politiky aktivního pozitivního stárnutí na lokální úrovni.

Sociální fenomén stárnutí populace i měnící se podoba věkové struktury obyvatel je v MSK aktuálním tématem. Podmínky na území MSK jsou navíc specifické vzhledem k historickým konkvencím tohoto území. Útlum odvětví těžkého průmyslu a stav životního prostředí výrazně ovlivňují demografické změny. V roce 2015 byl celkový počet obyvatel MSK 1 213 311, přičemž ke konci roku 2017 tento poklesl na 1 205 866. Podle věkové struktury roste v MSK počet obyvatel ve věkové skupině nad

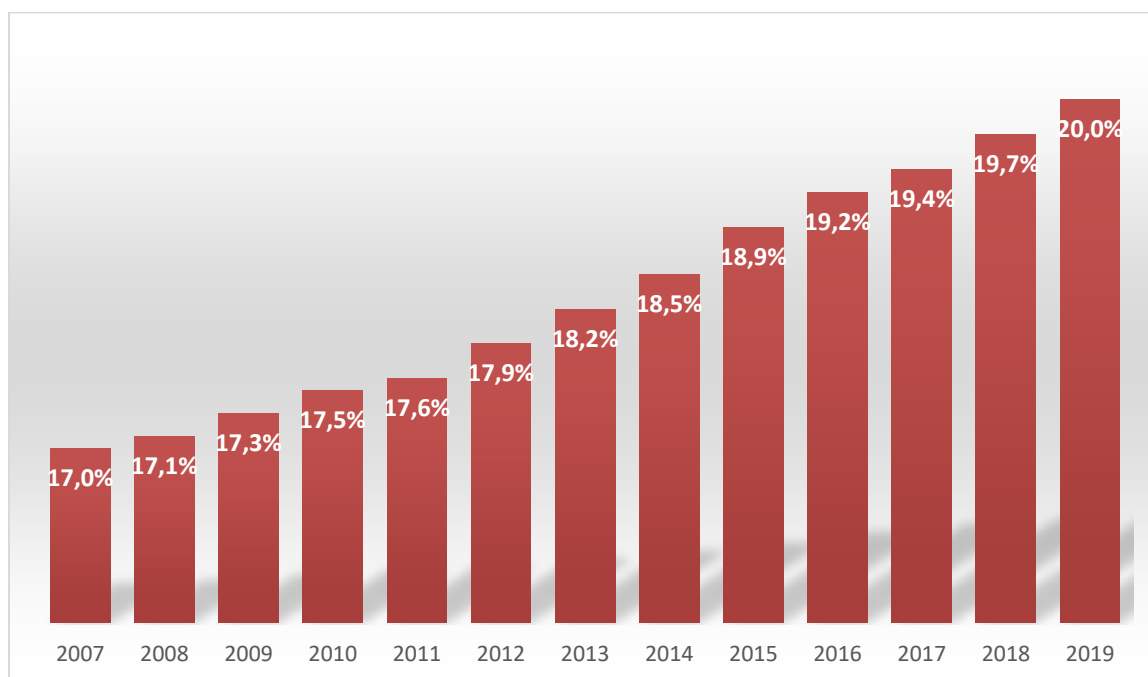
65 let. Podíl osob 65⁺ se od roku 2015 zvýšil z 18,1 % na 19,2 % ke konci roku 2017 (ČSÚ, 2018a). Z uvedeného vyplývá, že v roce 2017 žilo v MSK 231 526 obyvatel nad 65 let. Aktivní sociální politika MSK je v současné době ukotvena v dokumentu *Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2019–2027* (2019). Jedním z aktuálních témat této strategie je právě demografický vývoj a stárnutí populace. Druhým zásadním strategickým dokumentem je *Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2021–2023*, který se však soustředí především na osoby vyžadující odbornou podporu a pomoc spočívající v sítování sociální služby poskytované dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Vzhledem ke skutečnosti, kdy je často výzkumná pozornost zaměřena v souvislosti s osobami vyššího věku právě na uživatele jednotlivých druhů sociálních služeb pro danou cílovou skupinu, příp. na jejich rodinné příslušníky a další blízké osoby v roli neformálních pečovatелů, byl předložený výzkum zaměřený na tzv. bílé místo, a to na podporu aktivního pozitivního stárnutí osob vyššího věku žijících na území MSK.

1 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ ZAMĚŘENÉ NA IMPLEMENTACI POLITIKY AKTIVNÍHO STÁRNUTÍ NA ÚZEMÍ MSK

Výzkumný problém:

Na evropské úrovni: Jak je patrné z níže uvedených demografických údajů evropská populace stárne (viz Graf 1).

Graf 1 Podíl populace ve věku 65 a více let v zemích EU

Zdroj: Eurostat, 2020

V zemích Evropské unie (28 členských zemí v rozmezí let 2013-2020) tvořil v roce 2018 podíl populace ve věku 65 a více let 19,7 % (z toho podíl obyvatelstva ve věku 65–79 let činil 14,2 % a 80 let a více 5,6 %) (Eurostat, 2020). V roce 2019 tento podíl dále stoupl, až celkový podíl obyvatel nad 65 let v zemích Evropské unie dosáhl 20 %. Vzhledem k uvedené skutečnosti byla na mezinárodní úrovni přijata mnohá opatření směřující k podpoře politiky aktivního stárnutí (viz např. Zásady OSN pro seniory, 1991; Mezinárodní akční plán pro problematiku stárnutí, 2002). Dále Evropská unie vyhlásila rok 2012 Evropským rokem aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity.

Národní úroveň: Demografickými změnami prochází i populace v České republice. V roce 2018 byl v České republice podíl obyvatelstva ve věku 65–79 let 15,2 % a ve

věku nad 80 let 4,0 %. V první kategorii se Česká republika ocitá nad evropským průměrem. Naproti tomu ve druhé věkové kategorii (nad 80 let) je Česká republika pod tímto průměrem (ČSÚ, 2019b).

Lokální úroveň: V roce 2015 byl celkový počet obyvatel MSK 1 213 311, přičemž ke konci roku 2017 tento poklesl na 1 205 866. Podle věkové struktury roste v MSK počet obyvatel ve věkové skupině nad 65 let. Podíl těchto osob se od roku 2015 zvýšil z 18,1 % na 19,2 % ke konci roku 2017 (ČSÚ, 2018b). Z uvedeného vyplývá, že v roce 2017 žilo v MSK 231 526 obyvatel nad 65 let.

Cílem předkládaného **výzkumného šetření** bylo zjistit a popsat, jak jednotlivé vybrané obce a jejich městské obvody v návaznosti na nově přijatý dokument *Strategie přípravy na stárnutí společnosti 2019–2025*, který vychází z projektu *Implementace politiky stárnutí na krajskou úroveň*, uplatňují na svém území politiku aktivního, zdravého a důstojného stárnutí, vyjma oblastí souvisejících s poskytováním sociálních služeb pro cílovou skupinu seniorů ukotvených v *Národní strategii rozvoje sociálních služeb na období 2016–2025* (Pospíšil, 2015), a zachytit příklady dobré praxe. **Díličními aplikačními cíli** byla destigmatizace stáří a stárnutí a podpora implementace aktivního, zdravého a důstojného stárnutí na území MSK.

Hlavní výzkumná otázka vycházející z výzkumného problému a cíle výzkumu byla: Jak jednotlivé obce a městské části / obvody na území MSK deklarují naplňování implementace politiky aktivního, zdravého a důstojného stárnutí na svém území?

Díliční výzkumná otázka: Jaké inovativní / mimořádné programy / postupy implementace politiky aktivního, zdravého a důstojného stárnutí v obcích MSK existují?

1.1 Metodika výzkumu

Výzkum byl realizován skrze online šetření v 300 obcích a 23 městských částech (obvodech) statutárního města Ostravy. Primátorky / primátoři a starostky / starostové byli požádáni dopisem náměstka hejtmana MSK o spolupráci při získání informací z oblasti podpory zdravého stárnutí. Bylo jim vysvětleno, že s ohledem na stárnutí populace se MSK zabývá tématem podpory osob v seniorském věku, a to nejen z hlediska podpory a rozvoje sociálních služeb, ale i z hlediska podpory dalších aktivit, které umožní seniorům žít kvalitní aktivní život. V souvislosti s tím byli požádáni

o spolupráci při mapování aktivit (vyjma poskytování sociálních služeb), které jsou realizovány pro seniory v jednotlivých obcích a městech na území kraje.

V rámci výzkumu byly získávány odpovědi na (1) následující široce položenou otázku a (2) získáván příklad dobré praxe:

(1) Jak ve vaší obci podporujete „zdravé, důstojné a aktivní stárnutí“, ať už se jedná o finanční či nefinanční podporu ze strany obce či dalších subjektů. Může se jednat např. o realizaci vlastních aktivit, organizování sportovních, kulturních a společenských činností pro seniory, podporu seniorských organizací, ale také o vytváření podmínek pro spokojený život seniorů ve vaší obci, příp. nastavení různých benefitů.

(2) Pokud můžete, stručně popište nějaký program politiky „zdravého, důstojného a aktivního“ stárnutí realizovaný ve vaší obci, který by se dal považovat za příklad dobré praxe.

Informace o příkladech (1) podpory a (2) dobré praxe byly zasílány e-mailem ve formátu Word na adresu pověřené osoby Mgr. Pavlíny Hrbáčové (pavlina.hrbacova@msk.cz).

1.2 Způsob zpracování dat

Získaná data byla zpracována ve formě datové matice v programu Excel, kde jednotlivé řádky tvořily zkoumané jednotky (obce / městské části) a jednotlivé sloupce uváděly bližší požadované údaje k těmto obcím jako: vybrané demografické údaje převzaté z Českého statistického úřadu (počet všech obyvatel, počet obyvatel ve věku 65–79 let a ve věku 80+ včetně podílu žen v těchto kategoriích) a dále binomické proměnné, které vznikly na základě obsahové analýzy textů dodaných za jednotlivé obce / městské části a formou kódů zaznamenávaly, které formy podpory zdravého, důstojného a aktivního stárnutí jsou deklarovány. Pro obsahovou analýzu bylo původním záměrem využít specializovaný software Textstat, nicméně nakonec se k tomuto účelu podařilo zajistit analytičku, která vše podrobně pročetla a převedla texty do datové matice, což je obecně považováno za kvalitnější, než strojové provedení.

Ke zpracování dat byla zvolena (1) **kvantitativní obsahová analýza textu** (za využití ručního převodu textů do datové matice a následně statistického software: IBM SPSS) a dále byl vygenerován tabulkový přehled odpovědí na otevřenou otázku zaměřenou na (2) **příklady dobré praxe**, který nám posloužil pro účely dalších analýz (viz

kapitola 3 PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE DOPROVÁZEJÍCÍ IMPLEMENTACI POLITIKY AKTIVNÍHO STÁRNUTÍ V OBCÍCH MSK).

V rámci kvantitativní obsahové analýzy textu jsme zpracovali popisnou analýzu vybraných pojmů z hlediska frekvence jejich výskytu v odpovědích na otevřené otázky. Byla vytvořena typologie identifikovaných oblastí, do kterých obce implementaci politiky aktivního, zdravého a důstojného stárnutí zaměřují. V návaznosti na uvedené byla provedena shluková analýza zaměřená na souvislosti mezi jednotlivými aktivitami nabízenými cílové skupině seniorů, která pomohla vymezit podobné přístupy obcí v implementaci politiky aktivního, zdravého a důstojného stárnutí. Prováděné analýzy se rovněž vztahovaly k vybraným sociodemografickým údajům.

1.3 Sociodemografické informace o výzkumném souboru

Do výzkumu se zapojilo celkem 124 obcí MSK z 323 oslovených obcí a městských částí (tj. asi 38 %). Obce byly nejdříve rozděleny na osm kategorií dle počtu všech obyvatel. Vzhledem k nízkému zastoupení velkých obcí pak došlo k redukci kategorií na tři (viz Tabulku č. 1). V ČR malé obce převažují, takže toto rozložení se dalo očekávat.

Velikost obce	Počet	Procentuální podíl
do 1 000 (malá)	46	37 %
1 001–5 000 (střední)	56	45 %
nad 5 000 (velká)	22	18 %
Celkem	124	100 %

Počet obyvatel vysoce koreluje s ostatními proměnnými, které se týkají počtu obyvatel/žen 65⁺, případně 80⁺ (viz Přílohu 1). Podle korelací má smysl pracovat pouze s kategorií "Počet všech obyvatel". Čím více má obec obyvatel, tím více má zároveň obyvatel/žen ve starších věkových kohortách. Členění obcí do skupin dle dalších kategorií (počty seniorů/žen) by v podstatě kopírovalo již vytvořené kategorie, nemá tedy smysl. Pro interpretaci základních zjištění se jeví praktické srovnávat tři výše uvedené kategorie obcí (malé, střední, velké) dle celkového počtu obyvatel.

Podíl obyvatel ve věku 65–79 let je v zapojených obcích MSK od 10 do 23 %, tj. průměrně 15 %. Z toho podíl žen ve věku 65–79 let je 5–13 %, průměrně 8 %. Podíl obyvatel ve věku 80⁺ je 2–7 %, průměrně 4 % a z toho podíl žen ve věku 80⁺ je

1–4 %, průměrně 2 %. Z uvedeného je patrné, že podíl žen v dané věkové kohortě převyšuje podíl mužů. Vzhledem k uvedenému je důležité v rámci implementace politiky aktivního stárnutí na území MSK brát v úvahu i tento genderový aspekt.

Tabulka č. 2 ukazuje čtyři podíly seniorů/žen vzhledem k celkovému počtu obyvatel obce. Největší rozpětí je v případě podílu obyvatel ve věku 65–79 let, nicméně bližší analýza ukazuje, že 80 % obcí jich má mezi 14 až 16 %. Největší podíl obyvatel ve věku 65 až 79 let mají obce: Janov, Vysoká, Vrbno pod Pradědem a Hrabyně (všechny 20 % a víc).

Podíl	Počet	Minimum	Maximum	Průměr	Směrodatná odchylka
obyvatel ve věku 65–79 let	124	0,10	0,23	0,15	0,02
žen ve věku 65–79 let	124	0,05	0,13	0,08	0,01
obyvatel ve věku 80 ⁺	124	0,02	0,07	0,04	0,01
žen ve věku 80 ⁺	124	0,01	0,04	0,02	0,01

V rámci komparací pracujeme s členěním obcí na tři kategorie: malé, střední, velké. Členění z hlediska jiných proměnných by dle této analýzy nevedlo k výrazně jiným výsledkům.

2 KVANTITATIVNÍ ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

Z výsledků realizovaného šetření na území MSK vyplynulo, že obce zapojené do výzkumu (N=124) nabízejí osobám vyššího věku celou škálu aktivit. Tyto byly na základě provedené kvantitativní obsahové analýzy rozděleny do několika oblastí. Vznikla tak typologie zahrnující 5 typů aktivit: (1) Edukaci, (2) Finanční benefity, (3) Pohybové aktivity, (4) Bezpečnost a prevenci a (5) Společenské aktivity. Tyto jsme na základě hlubší analýzy získaných dat roztrídili do 21 aktivit / podtypů (viz Tabulku č. 3).

V Tabulce č. 3 dále sledujeme míru jejich výskytu podle velikosti obce.

Identifikované aktivity	Počet všech obyvatel obce (3 kategorie)			
	do 1 000	1 001–5 000	nad 5 000	Celkem
1. Edukace: provoz klubu/ů seniorů	59 %	77 %	77 %	70 %
2. Edukace: kurzy práce na PC	2 %	13 %	36 %	13 %
3. Edukace: jazykové kurzy	2 %	2 %	14 %	4 %
4. Edukace: U3V	2 %	4 %	45 %	10 %
5. Finanční benefity: sleva na dopravu/senior taxi	11 %	18 %	77 %	26 %
6. Finanční benefity: sleva na poplatek za psa	7 %	7 %	5 %	6 %
7. Finanční benefity: sleva na odpad	7 %	9 %	5 %	7 %
8. Finanční benefity: sleva na studium U3V	0 %	7 %	14 %	6 %
9. Finanční benefity: příspěvek na obědy	9 %	13 %	5 %	10 %
10. Finanční benefity: prostory obce zdarma	43 %	41 %	36 %	41 %
11. Pohybové aktivity: cvičení	13 %	20 %	23 %	18 %
12. Pohybové aktivity: výlety / zájezdy spojené s aktivitou	22 %	23 %	27 %	23 %
13. Bezpečnost a prevence: informační služby (Senior Point)	2 %	2 %	41 %	9 %
14. Bezpečnost a prevence: jednorázový finanční příspěvek	4 %	0 %	0 %	2 %
15. Bezpečnost a prevence: Obálka života	11 %	18 %	41 %	19 %
16. Bezpečnost a prevence: besedy s policií, hasiči, dopravní policií	17 %	13 %	50 %	21 %
17. Společenské aktivity: kino senior	2 %	2 %	27 %	6 %
18. Společenské aktivity: mezigenerační spolupráce	24 %	32 %	41 %	31 %
19. Společenské aktivity: blahopřání jubilantům	52 %	52 %	59 %	53 %
20. Společenské aktivity: obecní rada seniorů	0 %	2 %	14 %	3 %
21. Společenské aktivity: mapování potřeb občanů	2 %	5 %	9 %	5 %

Jak lze vyčíst z Tabulky č. 3 nejčastěji nabízenými aktivitami napříč velikostmi obce jsou:

1. Edukace: provoz klubu/ů seniorů (tuto aktivitu nabízí dle získaných dat 70 % obcí zapojených do výzkumu).
2. Společenské aktivity: blahopřání jubilantům (53 % obcí uvedlo tuto aktivitu jako způsob podpory seniorů v rámci implementace politiky aktivního pozitivního stárnutí).
3. Finanční benefity: prostory obce zdarma (poskytuje 41 % obcí).
4. Společenské aktivity: na principu mezigenerační spolupráce (uvádí 31 % obcí).
5. Finanční benefity: sleva na dopravu / senior taxi (jsou realizovány ve 26 % obcí).

Z předložené tabulky můžeme vyčíst, že čím větší obec je, tím spíše nabízí seniorům kurzy práce na PC. U3V jsou pak typicky nabízeny velkými obcemi. Čím větší obec, tím spíše nabízí slevu na dopravu / senior taxi. Informační služby (Senior Point) jsou převážně nabízeny velkými obcemi. Čím větší obec, tím spíše deklaruje, že nabízí tzv. obálku života. Velké obce výrazně častěji nabízí bezpečnostní a preventivní besedy. Nabídka kina senior je též výsadou velkých obcí. Čím větší obec, tím spíše deklaruje nabídku mezigenerační spolupráce.

Tabulka č. 4 pak zachycuje komplexní pořadí a četnosti jednotlivých položek zmiňovaných obcemi v rámci aktivit podporujících aktivní politiku stárnutí na jejich území.

Tabulka č. 4: Pořadí realizovaných aktivit pro seniory bez ohledu na velikost obce podle jejich četnosti			
	N*	Sum**	%***
1. Edukace: provoz klubu/ů seniorů	124	87	70
2. Společenské aktivity: blahopřání jubilantům	124	66	53
3. Finanční benefity: prostory obce zdarma	124	51	41
4. Společenské aktivity: mezigenerační spolupráce	124	38	31
5. Finanční benefity: sleva na dopravu/senior taxi	124	32	26
6. Pohybové aktivity: výlety / zájezdy spojené s aktivitou	124	29	23
7. Bezpečnost a prevence: besedy s policií, hasiči, dopravní policií	124	26	21
8. Bezpečnost a prevence: Obálka života	124	24	19
9. Pohybové aktivity: cvičení	124	22	18
10. Edukace: kurzy práce na PC	124	16	13
11. Edukace: U3V	124	13	10
12. Finanční benefity: příspěvek na obědy	124	12	10
13. Bezpečnost a prevence: informační služby (Senior Point)	124	11	9
14. Finanční benefity: sleva na odpad	124	9	7
15. Finanční benefity: sleva na poplatek za psa	124	8	6

16. Společenské aktivity: kino senior	124	8	6
17. Finanční benefity: sleva na studium U3V	124	7	6
18. Společenské aktivity: mapování potřeb občanů	124	6	5
19. Edukace: jazykové kurzy	124	5	4
20. Společenské aktivity: obecní rada seniorů	124	4	3
21. Bezpečnost a prevence: jednorázový finanční příspěvek	124	2	2
Valid N (listwise)	124		

* Počet obcí zapojených do výzkumu

** Absolutní četnost obcí, které danou aktivitu zmínily

*** Relativní četnost obcí, které danou aktivitu zmínily

Tabulky č. 5 až č. 7 zachycují pořadí nabízených aktivit od 1. místa až po 21. místo podle velikosti obcí, tzn. 3 typů dle velikosti, se kterými v našem výzkumu pracujeme.

Tabulka č. 5: Pořadí realizovaných aktivit pro seniory: **malé obce** (do 1 000) podle jejich četnosti

	N*	Sum**	%***
1. Edukace: provoz klubu/ů seniorů	46	27	59
2. Společenské aktivity: blahopřání jubilantům	46	24	52
3. Finanční benefity: prostory obce zdarma	46	20	43
4. Společenské aktivity: mezigenerační spolupráce	46	11	24
5. Pohybové aktivity: výlety / zájezdy spojené s aktivitou	46	10	22
6. Bezpečnost a prevence: besedy s policií, hasiči, dopravní policií	46	8	17
7. Pohybové aktivity: cvičení	46	6	13
8. Bezpečnost a prevence: Obálka života	46	5	11
9. Finanční benefity: sleva na dopravu/senior taxi	46	5	11
10. Finanční benefity: příspěvek na obědy	46	4	9
11. Finanční benefity: sleva na odpad	46	3	7
12. Finanční benefity: sleva na poplatek za psa	46	3	7
13. Bezpečnost a prevence: jednorázový finanční příspěvek	46	2	4
14. Edukace: U3V	46	1	2
15. Společenské aktivity: kino senior	46	1	2
16. Bezpečnost a prevence: informační služby (Senior Point)	46	1	2
17. Společenské aktivity: mapování potřeb občanů	46	1	2
18. Edukace: jazykové kurzy	46	1	2
19. Edukace: kurzy práce na PC	46	1	2
20. Společenské aktivity: obecní rada seniorů	46	0	-
21. Finanční benefity: sleva na studium U3V	46	0	-
Valid N (listwise)	46		

Tabulka č. 6: Pořadí realizovaných aktivit pro seniory: **střední obce** (1 001–5 000 obyvatel) podle jejich četnosti

	N*	Sum**	%***
1. Edukace: provoz klubu/ů seniorů	56	43	77
2. Společenské aktivity: blahopřání jubilantům	56	29	52
3. Finanční benefity: prostory obce zdarma	56	23	41
4. Společenské aktivity: mezigenerační spolupráce	56	18	32
5. Pohybové aktivity: výlety / zájezdy spojené s aktivitou	56	13	23
6. Pohybové aktivity: cvičení	56	11	20
7. Bezpečnost a prevence: Obálka života	56	10	18
8. Finanční benefity: sleva na dopravu/senior taxi	56	10	18
9. Bezpečnost a prevence: besedy s policií, hasiči, dopravní policií	56	7	13
10. Finanční benefity: příspěvek na obědy	56	7	13
11. Edukace: kurzy práce na PC	56	7	13
12. Finanční benefity: sleva na odpad	56	5	9
13. Finanční benefity: sleva na studium U3V	56	4	7
14. Finanční benefity: sleva na poplatek za psa	56	4	7
15. Společenské aktivity: mapování potřeb občanů	56	3	5
16. Edukace: U3V	56	2	4
17. Společenské aktivity: kino senior	56	1	2
18. Společenské aktivity: obecní rada seniorů	56	1	2
19. Bezpečnost a prevence: informační služby (Senior Point)	56	1	2
20. Edukace: jazykové kurzy	56	1	2
21. Bezpečnost a prevence: jednorázový finanční příspěvek	56	0	-
Valid N (listwise)	56		

* Počet středních obcí zapojených do výzkumu

** Absolutní četnost středních obcí, které danou aktivitu zmínily

*** Relativní četnost středních obcí, které danou aktivitu zmínily

Tabulka č. 7: Pořadí realizovaných aktivit pro seniory: **velké obce** (nad 5 000 obyvatel) podle jejich četnosti

	N*	Sum**	%***
1. Edukace: provoz klubu/ů seniorů	22	17	77
2. Finanční benefity: sleva na dopravu/senior taxi	22	17	77
3. Společenské aktivity: blahopřání jubilantům	22	13	59
4. Bezpečnost a prevence: besedy s policií, hasiči, dopravní policií	22	11	50
5. Edukace: U3V	22	10	45
6. Bezpečnost a prevence: Obálka života	22	9	41
7. Bezpečnost a prevence: informační služby (Senior Point)	22	9	41
8. Společenské aktivity: mezigenerační spolupráce	22	9	41
9. Edukace: kurzy práce na PC	22	8	36
10. Finanční benefity: prostory obce zdarma	22	8	36
11. Pohybové aktivity: výlety / zájezdy spojené s aktivitou	22	6	27
12. Společenské aktivity: kino senior	22	6	27

13. Pohybové aktivity: cvičení	22	5	23
14. Edukace: jazykové kurzy	22	3	14
15. Společenské aktivity: obecní rada seniorů	22	3	14
16. Finanční benefity: sleva na studium U3V	22	3	14
17. Společenské aktivity: mapování potřeb občanů	22	2	9
18. Finanční benefity: příspěvek na obědy	22	1	5
19. Finanční benefity: sleva na odpad	22	1	5
20. Finanční benefity: sleva na poplatek za psa	22	1	5
21. Bezpečnost a prevence: jednorázový finanční příspěvek	22	0	-
Valid N (listwise)	22		

* Počet středních obcí zapojených do výzkumu

** Absolutní četnost středních obcí, které danou aktivitu zmínily

*** Relativní četnost středních obcí, které danou aktivitu zmínily

Pokud podrobně porovnáme nabízené aktivity podle velikosti obce, tak dospějeme k závěru, že oblast Edukace: provoz klubu/ů seniorů je nejvíce deklarovanou aktivitou v rámci implementace politiky aktivního stárnutí v zapojených obcích MSK, a to bez ohledu na jejich velikost. Malé a střední obce vykazují stejné pořadí deklarovaných aktivit na prvních pěti místech. Od šestého místa se pořadí aktivit v malých a středních obcích liší.

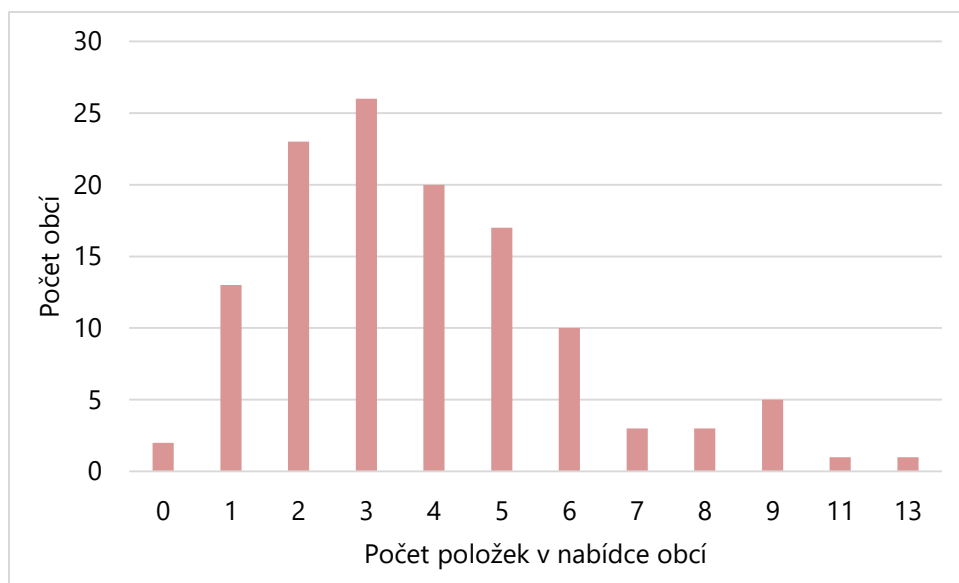
Edukace U3V je ve velkých obcích na 5. pozici, v malých obcích zaujímá 14. pozici a ve středních obcích pozici 16. V této souvislosti je zajímavé, že Finanční benefity: sleva na studium U3V, jsou nejvýznamnější ve středních obcích, kde se vyskytují v pomyslném žebříčku na 13. pozici. Velké obce tento benefit deklarují na 16. pozici a pro malé obce je tato podpora nejméně významná, jelikož je na poslední, tzn. 21. pozici. Finanční benefity: příspěvek na obědy, sleva na odpad a sleva za poplatek za psa jsou významné pro malé a střední obce.

Pro všechny obce je významná Bezpečnost a prevence: Obálka života i besedy s policií, hasiči, dopravní policií. U malých obcí je významný také jednorázový finanční příspěvek, který je na 13. pozici, zatímco u středních a velkých obcí je deklarován na pozici poslední.

Z dat rovněž vyplývá, že obce na území MSK zapojené do výzkumu současně nabízejí maximálně 13 aktivit ze sledovaných 21 položek (viz Přílohu 2). Nejširší nabídku deklaruje Třinec (13) a Karviná (11). Naopak Štramberk a Otice nenabízí z těchto 21 sledovaných aktivit ani jednu. Obce nejčastěji nabízí 3 aktivity (jak z hlediska mediánu, tak modu) – viz Graf č. 1.

Graf č. 1: Počet všech nabízených aktivit v obci

Pokud jde o souvislost mezi velikostí obce (dle celkového počtu obyvatel) a počtem nabízených aktivit, tak je poměrně výrazná: Průměrný počet nabízených aktivit poměrně výrazně roste s rostoucí velikostí obce. Zatímco u obcí do 1 000 obyvatel jsou v průměru nabízeny 3 aktivity podporující aktivní a pozitivní stárnutí, u středních obcí (s 1 001–5 000 obyvateli) jsou to 4 aktivity a u velkých obcí (nad 5 000 obyvatel) zapojených do výzkumu se jedná v průměru o 6 aktivit (viz Přílohu 3). Uvedenou skutečnost lze doložit i na podrobnější kategorizaci (nicméně kategorie nad 5000 obyvatel jsou velmi málo zastoupeny) – viz Přílohu 4.

2.1 Souvislosti mezi jednotlivými aktivitami nabízenými cílové skupině seniorů

V následující části provedeme analýzu zaměřenou na to, které položky jsou nejčastěji nabízeny společně / zároveň. Analýza byla realizována s využitím kalkulace vzdáleností (Distances) mezi 21 binárními položkami, a to za aplikace Jaccardova indexu, který zjednodušeně říká, kolik procent případů zároveň spadá do množiny A a množiny B¹.

¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Jaccard_index

Tabulka č. 10: Souvislost mezi jednotlivými aktivitami (položkami)

	1. Edukace: provoz klubu/ů seniorů	2. Edukace: kurzy práce na PC	3. Edukace: jazykové kurzy	4. Edukace: U3V	5. Finanční benefity: sleva na dopravu/senior taxi	6. Finanční benefity: sleva na poplatek za psa	7. Finanční benefity: sleva na odpad	8. Finanční benefity: sleva na studium U3V	9. Finanční benefity: příspěvek na obědy	10. Finanční benefity: prostory obce zdarma	11. Pohybové aktivity: cvičení	12. Pohybové aktivity: výlety / zájezdy spojené s aktivitou	13. Bezpečnost a prevence: informační služby (Senior Point)	14. Bezpečnost a prevence: jednorázový finanční příspěvek	15. Bezpečnost a prevence: Obálka života	16. Bezpečnost a prevence: besedy s policií ČR, hasiči/bezpečnost, doprava, jízda na kole	17. Společenské aktivity: kino senior	18. Společenské aktivity: mezigenerační spolupráce	19. Společenské aktivity: blahopřání jubilantům	20. Společenské aktivity: obecní rada seniorů	21. Společenské aktivity: mapování potřeb občanů
1. Edukace: provoz klubu/ů seniorů	100 %	13 %	6 %	10 %	24 %	6 %	5 %	2 %	10 %	47 %	18 %	29 %	10 %	0 %	19 %	16 %	7 %	29 %	40 %	5 %	6 %
2. Edukace: kurzy práce na PC	13 %	100 %	24 %	16 %	17 %	4 %	9 %	15 %	4 %	12 %	19 %	15 %	17 %	0 %	18 %	20 %	33 %	10 %	11 %	11 %	5 %
3. Edukace: jazykové kurzy	6 %	24 %	100 %	6 %	12 %	8 %	8 %	0 %	0 %	8 %	13 %	6 %	14 %	0 %	7 %	3 %	30 %	2 %	3 %	0 %	0 %
4. Edukace: U3V	10 %	16 %	6 %	100 %	25 %	5 %	5 %	11 %	0 %	5 %	9 %	11 %	33 %	0 %	19 %	15 %	17 %	9 %	8 %	21 %	12 %
5. Finanční benefity: sleva na dopravu/senior taxi	24 %	17 %	12 %	25 %	100 %	8 %	14 %	11 %	13 %	17 %	20 %	11 %	26 %	3 %	24 %	23 %	18 %	19 %	29 %	6 %	3 %
6. Finanční benefity: sleva na poplatek za psa	6 %	4 %	8 %	5 %	8 %	100 %	42 %	7 %	0 %	5 %	3 %	6 %	12 %	0 %	14 %	10 %	7 %	7 %	6 %	0 %	0 %
7. Finanční benefity: sleva na odpad	5 %	9 %	8 %	5 %	14 %	42 %	100 %	7 %	5 %	3 %	15 %	6 %	11 %	10 %	14 %	3 %	6 %	9 %	6 %	0 %	0 %
8. Finanční benefity: sleva na studium U3V	2 %	15 %	0 %	11 %	11 %	7 %	7 %	100 %	0 %	4 %	4 %	0 %	0 %	0 %	3 %	6 %	7 %	5 %	7 %	0 %	0 %
9. Finanční benefity: příspěvek na obědy	10 %	4 %	0 %	0 %	13 %	0 %	5 %	0 %	100 %	11 %	17 %	8 %	5 %	8 %	9 %	3 %	0 %	6 %	11 %	0 %	0 %
10. Finanční benefity: prostory obce zdarma	47 %	12 %	8 %	5 %	17 %	5 %	3 %	4 %	11 %	100 %	14 %	23 %	7 %	0 %	10 %	15 %	7 %	20 %	27 %	4 %	6 %

11. Pohybové aktivity: cvičení	18 %	19 %	13 %	9 %	20 %	3 %	15 %	4 %	17 %	14 %	100 %	21 %	10 %	4 %	7 %	7 %	7 %	18 %	13 %	4 %	4 %
12. Pohybové aktivity: výlety / zájezdy spojené s aktivitou	29 %	15 %	6 %	11 %	11 %	6 %	6 %	0 %	8 %	23 %	21 %	100 %	11 %	0 %	13 %	12 %	9 %	16 %	19 %	6 %	9 %
13. Bezpečnost a prevence: informační služby (Senior Point)	10 %	17 %	14 %	33 %	26 %	12 %	11 %	0 %	5 %	7 %	10 %	11 %	100 %	0 %	25 %	16 %	27 %	7 %	10 %	25 %	13 %
14. Bezpečnost a prevence: jednorázový finanční příspěvek	0 %	0 %	0 %	0 %	3 %	0 %	10 %	0 %	8 %	0 %	4 %	0 %	0 %	100 %	4 %	0 %	0 %	3 %	1 %	0 %	0 %
15. Bezpečnost a prevence: Obálka života	19 %	18 %	7 %	19 %	24 %	14 %	14 %	3 %	9 %	10 %	7 %	13 %	25 %	4 %	100 %	43 %	14 %	15 %	13 %	4 %	7 %
16. Bezpečnost a prevence: besedy s policií ČR, hasiči/bezpečnost, doprava, jízda na kole	16 %	20 %	3 %	15 %	23 %	10 %	3 %	6 %	3 %	15 %	7 %	12 %	16 %	0 %	43 %	100 %	13 %	14 %	18 %	7 %	7 %
17. Společenské aktivity: kino senior	7 %	33 %	30 %	17 %	18 %	7 %	6 %	7 %	0 %	7 %	7 %	9 %	27 %	0 %	14 %	13 %	100 %	5 %	7 %	9 %	0 %
18. Společenské aktivity: mezigenerační spolupráce	29 %	10 %	2 %	9 %	19 %	7 %	9 %	5 %	6 %	20 %	18 %	16 %	7 %	3 %	15 %	14 %	5 %	100 %	27 %	2 %	7 %
19. Společenské aktivity: blahopřání jubilantům	40 %	11 %	3 %	8 %	29 %	6 %	6 %	7 %	11 %	27 %	13 %	19 %	10 %	1 %	13 %	18 %	7 %	27 %	100 %	3 %	4 %
20. Společenské aktivity: obecní rada seniorů	5 %	11 %	0 %	21 %	6 %	0 %	0 %	0 %	0 %	4 %	4 %	6 %	25 %	0 %	4 %	7 %	9 %	2 %	3 %	100 %	43 %
21. Společenské aktivity: mapování potřeb občanů	6 %	5 %	0 %	12 %	3 %	0 %	0 %	0 %	0 %	6 %	4 %	9 %	13 %	0 %	7 %	7 %	0 %	7 %	4 %	43 %	100 %

Návod k interpretaci: pokud obec deklaruje položku "Edukace: provoz klubů seniorů", tak zároveň ve 13 % deklaruje položku "Edukace: kurzy práce na PC" atd.

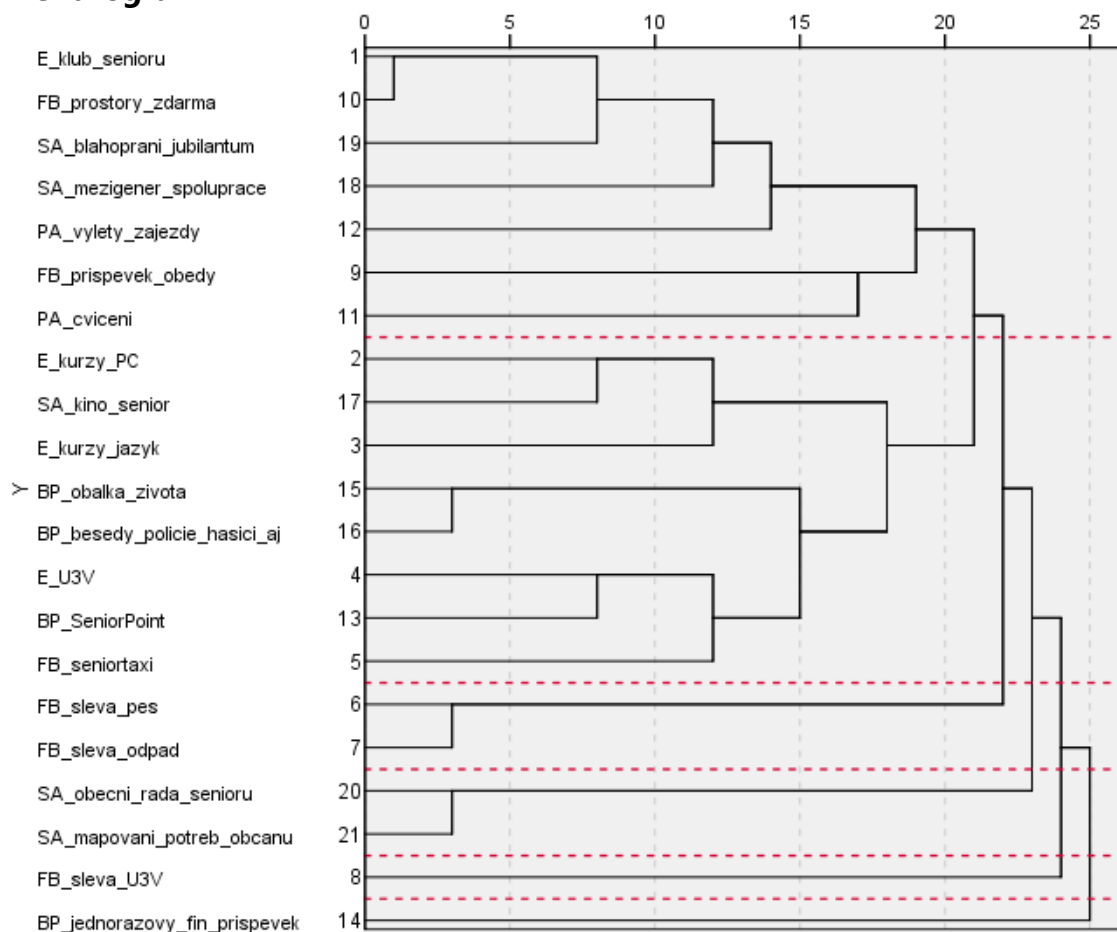
Jak je patrné z Tabulky č. 10, obce **nabízí často zároveň** následující podporu:

- sleva na poplatek za psa je často nabízena zároveň se slevou na odpad (ve 42 % obcí),
- provoz klubu seniorů je často nabízen zároveň s možností užívat prostory obce zdarma (ve 47 % obcí),
- provoz klubu seniorů často souvisí s realizací blahopřání jubilantům (ve 40 % obcí),
- besedy s policií, hasiči, dopravní policií souvisí s nabídkou Obálka života (ve 43 % obcích),
- pokud je v obci obecní rada seniorů, tak často zároveň probíhá mapování potřeb občanů (ve 43 % obcí).

Situaci prezentovanou v tabulce výše lze dále zobrazit s využitím tzv. **dendrogramu** viz níže), který je výstupem hierarchické seskupovací analýzy zaměřené na seskupování položek (v našem případě 21 binomických položek). V rámci hierarchické seskupovací analýzy byla aplikována metoda Between groups linkage, Binary, Jaccard (dle nabídky SPSS). Dendrogram ukazuje nejbližší spojení mezi položkami, které již jsou uvedeny výše (tedy mezi 1+10, 15+16, 6+7, 20+21). Další spoje jsou vzdálenější.

Nejvzdálenější vůči všem ostatním jsou položky 8 (sleva na U3V) a 14 (jednorázový finanční příspěvek v oblasti bezpečnosti a prevence).

Dendrogram

Z dendrogramu lze vyčíst následující skupiny (clustery) položek, které jsou nabízeny společně. Jednotlivé clustery jsou odděleny červenými přerušovanými čarami.

Cluster 1 obsahuje 7 položek, které **souvisí s provozem a činnostmi klubů seniorů**. Ukazuje se, že provoz klubu seniorů souvisí s poskytováním prostor obce zdarma (často nejspíš právě pro účely provozu tohoto klubu). Dále souvisí s uskutečňováním blahopřání jubilantům, realizací mezigenerační spolupráce, výletů, zájezdů, cvičení. Do stejného clusteru spadá také poskytování příspěvku na obědy.

Cluster 2 obsahuje 8 položek. **Spojuje nabídku zaměřenou na edukaci a bezpečnost** seniorů. Spadá sem univerzita třetího věku, kurzy jazyků a práce na počítači, kino senior a senior point. Dále Obálka života, besedy s policií, hasiči, apod. K nabídce se váže také senior taxi (bezpečný svoz seniorů na pořádané akce). Další clustery jsou okrajové.

Cluster 3 spojuje nejčastěji nabízené slevy, a to slevu na odpad a slevu na psa. **Cluster 4** dává do souvislosti existenci obecní rady seniorů s mapováním potřeb občanů. Dále už se jedná o samostatné a z ostatní nabídky poněkud vybočující položky, a to slevu na univerzitu třetího věku a možnosti poskytování jednorázových finančních příspěvků seniorům.

3 PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE DOPROVÁZEJÍCÍ IMPLEMENTACI POLITIKY AKTIVNÍHO STÁRNUTÍ V OBCÍCH MSK

Jak je patrné z Přílohy 5, příklady dobré praxe předložilo 42 obcí / městských obvodů ze 124 obcí / městských obvodů zapojených do výzkumu, tzn., cca 34 % z nich. Pokud tento počet vztáhneme k celkovému počtu obcí (300) / městských obvodů (23) v MSK (N=323), tak zjistíme, že jsme získali příklady dobré praxe od 13 % obcí / městských obvodů. K příkladům realizované dobré praxe jsme dále získali popisy plánované dobré praxe, které předložilo v rámci šetření 6 obcí / městských obvodů (viz Přílohu 6). Tyto příklady byly předloženy obcemi zapojenými do výzkumu, přičemž se nestalo, že by obec předložila příklad dobré praxe a příklad plánované dobré praxe současně. Pokud tedy i tyto plánované aktivity zahrneme do příkladů, lze říci, že jsme získali příklady celkem od 48 obcí / městských obvodů ze 124 zapojených do výzkumu (tzn., téměř od 40 % z nich).

Dále však zůstává otázka, s jakými dalšími aktivitami (nad rámec uvedených) se můžeme v obcích a městských obvodech MSK setkávat. Předpokládáme, že na tuto nám pomůže odpovědět kvalitativní výzkumné šetření realizované týmem Fakulty sociálních studií Ostravské univerzity (ve složení doc. Kalenda, dr. Doříčáková a Mgr. Pospíšilová) v rámci projektu studentské grantové soutěže s názvem *Implementace politiky aktivního stárnutí v Moravskoslezském kraji*, jehož výsledky budou známy na konci roku 2020.

3.1 Příklady dobré praxe

Níže předkládáme příklady dobré praxe tak, jak byly zaslány jednotlivými obcemi / městskými obvody. Tyto jsou pro přehlednost řazeny v abecedním pořadí. V závěru připojujeme komentář.

Bílá

Jako velmi důležité vnímáme zapojení našich seniorů v rámci jejich možností do společných obecních aktivit. Účast na různých obecních akcích, kde si mohou popovídat a podělit se o své radosti a starosti s ostatními spoluobčany, být v kontaktu třeba i s těmi mladšími a dětmi, má velký význam proto, aby se naši senioři cítili potřební a spokojení. A v tomto duchu bychom k nim chtěli i nadále přistupovat.

Bílovec

Návštěvy domova pro seniory a domu s pečovatelskou službou s předem připraveným programem. Ostatní aktivity: např. babičky čtou dětem, pletení zdravotních obvazů pro humanitární účely, pletení soupraviček a chobotniček pro novorozence ve FNO, spolupráce s komisí SPOZ např. při přípravě a předávání dárkových balíčků pro jubilanty a děti.

Bohumín

Zajištění nízkopodlažního autobusu pro seniory s omezeným pohybem za účelem seznámení se (na vlastní oči) se změnami, zejména investičními, kterými město za poslední rok prošlo, a to za výkladu starosty města. Akce se účastní nejen senioři s omezeným pohybem, kteří žijí v přirozeném prostředí, ale také senioři z domovů pro seniory, ročně jsou vypraveny dva autobusy.

Branka u Opavy

Senioři se aktivně účastní také všech společenských akcí organizovaných obcí, například formou prodeje vlastnoručně vyrobených dekorací (např. adventní věnečky) nebo napečených cukrovinek, popřípadě obsluhou šatny při akcích v kulturním domě.

Bravantice

Obec postupně instaluje lavičky na odpočinková místa, což oceňují hlavně starší spoluobčané, protože jim dosud tato „služba“ chyběla.

Dolní Benešov

Každoročně navštěvujeme ve vánočním čase seniory, kteří jsou umístěni v domovech pro seniory s vánočním přáním a balíčkem v hodnotě 200 Kč, případně i s nějakým drobným dárkem. Největší radost jsme jim udělali při darování hrníčku s fotografií města. Senioři jsou vždy velice potěšeni a mnozí se na setkání těší, i když někdy vzhledem k zdravotnímu stavu mnohých jsou setkání i smutná a náročná.

Doubrava

V mateřské škole dlouhodobě spolupracují se seniory v rámci projektu „Pohádková babička“ a projektu „Mámo, táto, babi, dědo, pojď si se mnou hrát“ Toto mezigenerační setkávání obohacuje jak seniory, tak děti, které si k nim vytvářejí pozitivní vztah. Základní škola dlouhodobě spolupracuje s domovem pro seniory Pohoda v Orlové, ve kterém žijí také naši bývalí občané. Díky těmto aktivitám jsou tito senioři v kontaktu s místem, kde prožili značnou část svého života.

Frenštát pod Radhoštěm

Den města a Den sociálních služeb.

Frydek Místek

Můžeme se pochlubit naší organizaci Klub seniorů, která získala loňské 1. místo za nejaktivnější organizaci kraje.

Havířov

Jako příklad dobré praxe jsme vybrali pořádání akce „Pochod seniorů“, který má mezi seniory velký ohlas. Pochod seniorů pořádá odbor sociálních věcí ve spolupráci s Městským klubem seniorů u příležitosti oslav Mezinárodního dne seniorů. V roce 2019 se uskutečnil již 13 ročník. Trasa pochodu je vždy poznávací, v předem určené části Havířova v délce cca 4 km tak, aby ji zvládli i méně pohybliví senioři. Na startu obdrží každý účastník mapu trasy s políčky pro označení splněných úkolů, příp. průchod stanovišti. V cíli čeká účastníky hudba, drobné dárky a občerstvení. Vždy se předává ocenění nejstarším účastníkům pochodu v kategorii žena a muž, kteří obdrží věcnou cenu. V roce 2019 se zúčastnilo pochodu 167 seniorů, kdy nejstaršímu účastníkovi bylo 86 let. V případě slunného počasí se této akce zúčastňuje i cca 230 seniorů.

Hlavnice

O aktivitě našich seniorů i vztahu obce dokládá i ocenění Krajské rady Seniorů, kdy dostali naši senioři již několik ocenění, ale i naše obec uznání jako „Obec přátelská seniorům“.

Hnojník

Program politiky „zdravého, důstojného a aktivního“ stárnutí – obec Hnojník realizuje jednou ročně přátelské posezení seniorů s kulturním programem, besedy se zajímavými osobnostmi, ve spolupráci s místní knihovnou se organizuje setkání, jehož náplní je povídání na různá témata ze společenského života.

Hostašovice

Senioři ale pouze nevyužívají nabídnuté aktivity, ale sami se velmi ochotně podílejí na organizaci společenských akcí v obci, ať už je to den obce (při této příležitosti pořádají v zasedací místnosti výstavky na různá témata), rozsvícení vánočního stromu (napečou a nazdobí perníkové chaloupky, balíčky cukroví a další pochutiny), aktivní účastí se podílejí také na každoroční turistické akci Výšlap na Trojačku, která se koná pravidelně v únoru. Při organizování kulturních akcí se vždy dotazují, zda

nepotřebujeme s něčím pomoci. Členové klubu seniorů spolupracují i s kluby z okolních obcí, z Hodslavic, Straníka a Sedlnice. Účastní se také sportovních a vědomostních her, pořádaných krajskou Radou seniorů. V seniorském kvízu v Oticích se dokonce umístilo družstvo z Hostašovic na druhém místě.

Hrabyně

Velikonoční výstavky připravované seniory s pohoštěním. Výstavku pravidelně navštěvují nejen občané, ale také žáci ZŠ.

Chotěbuz

Senioři se také mohou účastnit akcí, které pořádá Sousedský kruh a začlenit se tak do aktivit společně se spoluobčany v produktivním věku. Rodinný klub pořádá "tvorivé dílničky" např. výrobu různých výrobků, společné pečení perníčků apod.

Jablunkov

Podpora výjezdního kina do pobytových zařízení sociálních služeb (domovy pro seniory) ve městě; výměnných pobytů seniorů v rámci partnerství města (např. partnerské město Gogolin v Polsku); Zapojení seniorů do projektu Komunitního plánování sociálních služeb v Jablunkově - spolupráce s řídicí skupinou KPSS (zřízení pracovní skupiny pro seniory a osoby se zdravotním postižením).

Janovice

Obec Janovice se snaží podporovat aktivity nejen finančně a materiálně, ale zejména dává prostor pro prezentace činnosti jak na webových stránkách, tak v místním tisku. Tímto mohou naši senioři plně prezentovat jejich činnost a tím se plnohodnotně zapojit do sociálního života v obci, aniž by byli zbytečně zatíženi administrativou spojenou s touto činností.

Kaňovice

Nabízíme jim prostor v obecním zpravodaji a pomoc při tvoření článku.

Karviná

Seniorský tábor. Město již tradičně připravuje pro seniory z řad členů MKS seniorský tábor v prostředí Beskyd či Jeseníků. V roce 2019 senioři vycestovali na 5 dnů do Starých Hamrů v Jeseníkách. Senioři jsou rozděleni do jednotlivých družstev, každé má svůj název a svého maskota. Celý tábor je rozdělen do denních programů, ve kterých senioři plní aktivity sportovní (např. nechyběla ranní rozcvička, hry na hřišti, procházky lesem či noční pochod při hledání pokladu, apod.), zábavné (např.

vědomostní testy, hledání slov, Activity, diskotéka pro -sátileté, táborák, bystření paměti, živé „Člověče, nezlob se!“, kdy figurkami na hracím poli byly samotné seniorky rozdělené podle svých barev, apod.) a kreativní (např. antistresové kreslení mandal, kreslení na hudbu, tvoření draka či živých modelů z papíru, karneval, výroba obrázků z přírodního materiálu). Pro procvičení hrubé motoriky byl použit "barevný padák", který nejen prověřil koordinaci, ale i vzájemnou spolupráci. Vždy je dbáno na to, aby aktivity posilovaly a rozvíjely psychickou a fyzickou kondici a aby soutěže byly splnitelné v dané věkové kategorii a případné nesplnění nemělo za cíl vyloučení z družstva. Družstva byly za aktivity bodovány a v závěru tábora došlo k vyhlášení celkových výsledků. Tábor byl po celou dobu pěti dní veden v přátelském duchu, prověřila se vzájemná soudružnost nejen mezi členy družstva, ale i mezi jednotlivými družstvy. Veškeré aktivity i pobyt na čerstvém vzduchu mimo známé prostředí domova přispěly k pozitivnímu myšlení účastníků tábora. Přínosem tábora byla aktivizace seniorů v různých životních oblastech, např. zlepšení jemné motoriky a koordinace, posílení paměti a fyzické zdatnosti a nelze opomenout ani navázání nových kamarádkých vztahů. Tábory jsou účastníky hodnoceny velice kladně a o následující turnus je vždy velký zájem.

Kateřinice

Můžu také zmínit velmi oblíbenou a očekávanou akci, a tou je „Škvaření vaječiny“. Akce se koná na zahradě Obecního úřadu. Minulé ročníky měly vždy hojnou účast z řad seniorů a loni se poprvé akce zúčastnili také senioři z „Domova Kateřinice“. „Domov Kateřinice“ je nové rezidenční bydlení soukromého subjektu v naší obci.

Kozlovice

Pro Klub seniorů jsme vybudovali klubovnu, kde mají své zázemí. Klubovnu mohou navštěvovat a používat všichni senioři obce bezplatně. Je vybavena nábytkem, kuchyňkou, potřebným nádobím, TV, internetem, notebookem, WC, ...

Kunín

Senior klub pečce koláče, koláčky a perníčky k různým obecním akcím a dále na svůj vlastní prodej těchto výrobků na obecních akcích, aby si vydělali na své aktivity.

Leskovec nad Moravicí

V průběhu příprav na Vánoce Vánoční dílna společně vyrábíme ozdoby na Vánoční jarmark a výzdobu do kostela, kde se účastní hlavně seniorky s maminkami ze školky. V obci je aktivní spolek Aktivních Leskováků, který sdružuje převážně občany a občanky v seniorském věku, kteří pořádají „Člověče nezlob se“, pomáhají s dalšími

akcemi, převážně pro děti a starají se o některá místa veřejné zeleně v obci. V minulém roce jsme natáčeli se seniorkami vzpomínkové video o životě v obci.

Lichnov

Z pohledu sociálních služeb - občanům se zdravotním postižením se snažíme pomáhat tzv. terénní službou. Nejde o poskytování přímých sociálních služeb, máme vymezen částečný úvazek pracovnice obce, která pomáhá starším občanům nad 75 let, kteří zůstali sami. Získává informace o jejich potřebách a my na obecním úřadě pak směřujeme k těmto lidem patřičnou sociální pomoc, charitní výpomoc podle potřeby. V případě nouzového stavu jsme připraveni a schopni těmto lidem pomoci. V obci nemáme domov důchodců, ani o něj neusilujeme. Máme záměr poskytnout podmínky nejstarším občanům přímo v jejich domovech tak, aby mohli prožít svůj život v prostředí, ve kterém se narodili anebo u nás v Lichnově našli své bydliště a nemuseli pro svá zdravotní omezení odcházet jinam, do cizího prostředí, pokud to není opravdu nutné.

Lomnice

Obec Lomnice ve spolupráci s dalšími obcemi Rýžoviště a Dětrichov nad Bystřicí realizuje každoročně koncert oblíbené seniorské kapely či dechovky, akce je velmi oblíbená a seniory vítána. Pro někoho zajímavý kulturní zážitek a pro většinu seniorů prostor, kde se mohou společně potkat s přáteli z okolních vesnic. Zde bych uvedla, že se taktéž jedná o příklad dobré praxe.

Malá Štáhle

Za příklad dobré praxe „zdravého, důstojného a aktivního stárnutí“ lze považovat již zmíněnou nákupní poukázku v hodnotě 500 Kč jako vánoční příspěvek.

Nižní Lhoty

V současné době realizujeme investiční projekt „Rekonstrukce volnočasového centra v Nižních Lhotách“ – jedná se o rekonstrukci a přístavbu zastaralého objektu, který bude sloužit spolkové činnosti, tj. mimo jiné i Klubu seniorů Nošovice – Nižní Lhoty, počítá se zde i se setkáváním různých zájmových skupin občanů aniž by byli organizováni v nějakém spolku (deskové hry apod.).

Nýdek

Na podporu zdravého a aktivního stárnutí připravuje obec pro rok 2020 již třetí ročník Nýdecké univerzity třetího věku. Jedná se o cyklus přednášek, seminářů, kulturních akcí a exkurzí zaměřených na oblast bezpečnosti, zdraví, vzdělávání, mezigeneračních

vztahů, volného času a péče o seniory v domácím prostředí. Projekt je určen pro občany 60 a více let nejen z obce Nýdek, ale i z okolních obcí. Během roku je realizováno více než 16 aktivit, do kterých se zapojí průměrně 48 osob. Projekt je mezi obyvateli stále populárnější. Senioři si rádi zpestří svůj podzim života účastí na jednotlivých aktivitách, kdy mají motivaci vyrazit mimo domov, dozvědět se nové, zajímavé a mnohdy potřebné informace, navážou nové vztahy a zpestří si strávení volného času. Pozorujeme i velmi pozitivní jev, že i po delší nemoci nebo po úmrtí nejbližšího člena rodiny se pravidelní posluchači rychleji opět začlení do společenského života.

Oldřišov

Již dlouhodobě podporuje vedení obce vznik samostatného spolku seniorů, který by zastřešoval vlastní aktivity seniorů, žijících v naší obci. V posledních letech už proběhla několikrát jednání mezi vedením obce a vybranými seniory, kteří by byli ochotni a schopni vést spolek seniorů v obci. Nicméně do současné doby se toto nepodařilo zrealizovat. Obec v loňském roce realizovala rozsáhlou rekonstrukci bývalého zámku na multifunkční dům, kde je pamatováno i na seniory a to konkrétně vybudováním klubovny pro seniory. Je tak již dnes připraveno velice důstojné zázemí pro činnost takového spolku navíc ve velice atraktivním prostředí budovy zámku, který se nachází v zámeckém parku. Tímto je zajištěno nezbytné materiální a technické zázemí pro vznik a činnost tohoto spolku, který by ještě lépe přispěl k naplnění zdravého životního stylu této generace v obci. Vedení obce bude tomu nadále nápomocno a věřím, že v blízké budoucnosti bude plnohodnotný život senioru v obci zajišťovat i tento spolek.

Ostrava

Za příklad dobré praxe, mimo výše uvedeného projektu „Bezpečnější Ostrava“, považujeme v rámci dotačního řízení města finanční spoluúčast poskytovanou na činnost dobrovolnických organizací a volnočasových aktivit seniorů, kdy Dobrovolnické centrum ADRA dlouhodobě realizuje projekty, ve kterých jsou senioři buď příjemci dobrovolníků, nebo se sami dobrovolníky stávají (celkem cca 500 tisíc Kč ročně). Dále také v rámci dotačního řízení město přispívá na vydávání časopisu Seniortip a provozování webových stránek www.seniortip.cz ve spolupráci s neziskovou organizací Společnost Senior, z. s. (cca 190 tisíc Kč ročně). Celkově na volnočasové aktivity seniorů vedle městských obvodů přispívá statutární město Ostrava částkou cca 1,1 mil. Kč.

Příbor

Město Příbor na základě podané žádosti v roce 2018 vyhrálo 1. místo v soutěži Obec přátelská seniorům, a díky tomu získalo finanční prostředky ve výši 1 100 000 Kč, které byly použity například na akce podporující mezigenerační prostředky, na obnovu vybavení klubů pro seniory, na přednášky, na informovanost seniorů, na zvýšení počtu laviček ve městě, na posezení u domů s pečovatelskou službou apod.

Slavkov

V naší obci je velmi oblíbené každoroční setkání Seniorů s vedením obce, kde vedení obce pravidelně seznamuje naše seniory, co se událo v obci za uplynulé období, potom se na tvorbě zábavy podílejí rovným dílem mladší a starší důchodci a po obědě je připraven kulturní program dětí ZŠ a MŠ., poté zahraje dechovka a můžou si spolu zazpívat a ti zdravotně způsobilější si mohou i zatančit. Senioři toto setkání velmi oceňují, protože si mohou poklábosit se svými přáteli, které z důvodů zhoršeného zdraví celý rok nevidí.

Slezské Rudoltice

Podpora činnosti spolků: paličkování, výroby šperků.

Starý Jičín

Senioři se scházejí v klubovně každou středu v počtu 40-60. Mají možnost si spolu povykládat, sdělit starosti, radosti nebo jen tak vypít kávu nebo čaj a nebýt sám. Dále se zde plánují akce, o které je zájem, např. zájezdy do divadel, kina, poznávací jednodenní zájezdy (Česko, Slovensko, Polsko), přednášky cestopisné, zdravotní, vzdělávací, výlety na výstavy, krytý bazén. Senioři v naší obci jsou velice aktivní, pořádají mnoho kulturních společenských aktivit, chtějí se bavit, chodit na procházky, výlety, spolu slaví i životní jubilea. Aktivity jim nikdo nenařizuje, organizují si je sami a vychází opravdu z vlastních potřeb, zájmů a možností. Na jejich akce jsou zváni i aktivní občané (zájezdy, výlety) a ke sblížení generací dochází, když děti mateřské školy připraví vystoupení speciálně pro seniory. Činnost našich seniorů lze mapovat na webových stránkách www.kdstarojicka.cz.

Stonava

Obec za podpory MMR vybuodovalo komunitní centrum sdíleného bydlení pro seniory, tj. Komunitní dům seniorů. Jedná se o 5 domečků s 10 byty velikosti 2+kk spojených společnými chodbami (koridorem) se společným kulturním zázemím. Domy mají venkovní mini předzahrádky a venkovní dřevěné terasy k posezení, velké parkoviště. Společné chodby jsou vybaveny křesly, stolečky k posezení, v objektu je

kulturní místnost s kuchyňským koutem a sociálním zařízením. Komunitní dům seniorů je nízkoenergetický s podlahovým topením tepelným čerpadlem, s rekuperací. Celý objekt je bezbariérový. Objekt je postaven v centru obce, u obecního úřadu, vedle kulturního domu s parkem a sportovního areálu. Poblíž je večerka, autobusové zastávky, zdravotní středisko. V Komunitním domě seniorů bydlí senioři ve věku 65 až 84 let. Jde o realizaci projektu komunitního soužití mezi občany stejné věkové kategorie.

Štítina

Každoroční setkávání zastupitelů obce a seniorů na akci Setkání s dříve narozenými.

Těrlicko

V letošním roce naše obec uspořádala pro své jubilanty z řad seniorů, jako narozeninový benefit, poznávací zájezd po krásách naší obce. Cílem bylo seniory dopravit do míst naší obce, kam se nedostanou natolik často, aby mohli zaznamenat rozvoj a zkvalitňování života na území obce. Vytvořili jsme vyhlídkovou trasu, během které jsme naše seniory seznámili s aktivitami, díky kterým došlo ke zkvalitnění života v obci, k rozvoji infrastruktury. Senioři tak mohli vidět, že se v obci buduje kvalitní infrastruktura nejen inženýrských sítí v místech, kde dosud chyběla, ale také infrastruktura dopravní a turistická. Mnohé krásy naší obce jsou pro tyto osoby nedostupné a díky této aktivitě jsme jim byli schopni ukázat i ta méně dostupná místa, ukázat opravené objekty a jako překvapení pro ně uspořádat také minihouslový koncert v opravné kapli. Tato aktivita se setkala s mimořádnou odezvou ze strany seniorů a tento model zcela určitě budeme používat i do budoucna, abychom všechny mohli seznámit s tím, co se v obci děje, a to na vlastní oči.

Třinec

Seniorgymnázium, které probíhá v rámci Klubu seniorů města Třince, je příkladem dobré praxe nejen aktivizace seniorů, ale také mezigenerační spolupráce. Studenti Gymnázia, Třinec, příspěvkové organizace, připravují pod vedením svých učitelů přednášky, diskuse či workshopy pro členy Klubu seniorů. V roce 2019 probíhalo seniorgymnázium např. na téma počítače, zábavná matematika, 17. listopad 1989 či rodokmeny. Přínos vnímáme zejména v mezigeneračním přesahu seniorgymnázia, kdy senioři a studenti mohou spolu diskutovat různá témata pohledem různých generací, studenti si vyzkoušejí prezentaci před veřejností a senioři mají možnost vrátit se do studentských let a dozvědět se něco nového.

Vělopolí

Willu Emaus s relaxačním studiem. V roce 2015 jsme se vydaly na první zahraniční cestu do Polska a ve Wisle prohlédly zámek, který je venkovským sídlem polských prezidentů. O něco blíže jsme to pak měly na Hrčavu, kde nám průvodce po obci dělal osobně pan starosta. Zajímáme se i o motorismus, a hlavně o předchůdce dnešních Audin, BMW a samozřejmě Škodovek. Nádherné veterány aut nám nabídlo muzeum v Kopřivnici. I na divadlo došlo ve střítežském kulturním sálu. Představení Dívčí válka Fr. Ringo Čecha se líbilo. A pokud jde o mlsání, to nabízí závod Marlenka ve Frýdku. Prohlídku jsme zakončily u dobré kávy a zakoupením sladkostí. Naše zájmy neznají hranice. Jedeme do Karviné na prohlídku zámku Frýštát, a pak do přírodovědné stanice v Ráji, pozemském. Ani zima nás neodradila a je tu výstava Skleněná krása vánoc ve Frýdku. Jako doma bylo U Perníkářky v Českém Těšíně, kde výstavy s tematikou Velikonoc a Vánoc nemají chybu a jsou v retro stylu. Slavíme i Den matek, po vělopolsku. Ještě nesmím zapomenout na jízdu kočárem lázeňským parkem v Darkově. Na tento den jsme se přeměnily v lázeňské paničky s klobouky, slunečníky i rukavičkami. Jezdíme na výstavy do obce Smilovice, do Domova důchodců v Českém Těšíně, do Muzea TŽ v Třinci. Na výstavách v domě S. Josefa v Ropici, kde jezdíme pravidelně dvakrát ročně, máme již vždy přichystán stůl. Úplně na závěr si přejeme, aby nám seniorský elán a aktivita vydržely co nejdéle.

Vratimov

Projekt „Senioři Slezské brány se vzdělávají a baví společně“, projekt „Sdílím svůj život“.

Zátor

projekt Radost, který má trvání 32 roky a kde jsou zakotveny nejen aktivity zejména pro školní mládež, ale také sportovní, společenské a aktivity pro širokou veřejnost, v rámci kterých připravujeme výlet seniorů a družbu s polským sdružením, včetně výměny zkušeností.

Závada

Obec organizuje a financuje den oslav seniorů.

Slovní komentář:

Jak je patrné z výše uvedeného popisu dobré praxe, tato se v obcích MSK soustřeďuje především na zapojení seniorů do společenských, kulturních a sportovních aktivit, na kterých se senioři mnohdy často sami aktivně podílejí. Obce MSK se zaměřují na podporu dalšího vzdělávání v rámci univerzity třetího věku, ale také samostatných

přednášek, seminářů či besed zaměřených na bezpečnost, zdraví, mezigenerační vztahy, volný čas a péči o občany v domácím prostředí. Dobrým příkladem je např. *Nýdecká univerzita*, která se zaměřuje na začlenění do společenského života nebo *Seniorgymnázium* v Třinci, jež se soustředí nejen na aktivizaci seniorů, ale také na mezigenerační přesah. Ve Vratimově je realizovaný projekt *Senioři Slezské brány se vzdělávají a baví společně* nebo projekt *Sdílím svůj život*, obec Zátor realizuje projekt *Radost*.

Představitelé obcí MSK navštěvují seniory v organizacích sociálních služeb v období vánočních svátků, nejčastěji však u příležitosti jejich životního jubilea. Senioři v Jablunkově jsou podporováni např. výjezdním kinem v pobytových zařízeních sociálních služeb. Velmi významné je setkávání v rámci mezigenerační spolupráce, které obohacuje jak seniory, tak děti, které si ke starší generaci vytvářejí pozitivní vztah, a to napříč obcemi MSK.

Senioři z obcí MSK velmi často jezdí na poznávací zájezdy a výlety v blízkém okolí, ale i do Polska či na Slovensko. Město Karviná připravuje tradičně seniorský tábor, jehož aktivity se soustředí na aktivizaci seniorů v různých životních oblastech, např. zlepšení jemné motoriky, koordinaci, posílení paměti, fyzické zdatnosti a navázání nových sociálních kontaktů. Pochod seniorů organizuje Havířov u příležitosti oslav Mezinárodního dne seniorů, ten je určen i pro seniory s omezenou hybností. Jablunkov realizuje výměnné pobyty s polskou stranou v rámci partnerství měst. Lomnice pak např. pořádá setkávání s občany z okolních vesnic při každoročním koncertu seniorské kapely či dechovky. Stejně tak i obec Hnojník realizuje jednou ročně přátelské posezení seniorů s kulturním programem. K obdobné aktivitě se připojuje i obec Štítina, kde je pořádána akce Setkávání s dříve narozenými. Obec Těrlicko pro své jubilanty z řad seniorů připravila narozeninový benefit – v rámci vyhlídkové trasy mohli mimo jiné navštívit i místa v obci, která by pro ně jinak byla nedostupná.

Z předloženého přehledu vyplynulo, že v mnoha obcích MSK jsou aktivní kluby seniorů, kdy např. Klub seniorů Frýdek Místek byl oceněn 1. místem za nejaktivnější organizaci MSK za rok 2019. Obec Hlavnice dokládá aktivitu seniorů a podpůrného vztahu obce k nim mnohými oceněními Krajské rady seniorů. Obec Hlavnice i Příbor byly uznány jako Obec přátelská seniorům. Dalším z příkladů je vybudování klubovny pro klub seniorů např. v Kozlovicích či Oldřišově nebo rekonstrukce volnočasového centra v Nižních Lhotách. Obce pomáhají klubům seniorů a spolkům rovněž s materiálním a technickým zázemím, a to nejen při jejich vzniku, ale především v rámci udržení celoroční činnosti. Významná podpora je i ta finanční od MSK, obcí a měst, kdy jsou volnočasové aktivity klubů podporovány na základě dotačních programů. Ostrava např. přispívá v rámci dotačního řízení na vydávání časopisu

Seniortip a provozování webových stánek. Současně se podílí na financování Dobrovolnického centra ADRA, které dlouhodobě realizuje projekty, ve kterých jsou senioři zapojeni. Malá Štáhle za příklad dobré praxe zdravého a důstojného stárnutí uvádí, že poskytuje svým seniorům nákupní poukázku v hodnotě 500 Kč jako vánoční příspěvek. Zástupci Dolního Benešova předávají seniorům, kteří jsou umístěni v domově pro seniory vánoční přání a balíček v hodnotě 200 Kč.

V Jablunkově jsou senioři zapojeni do Komunitního plánování sociálních služeb, ve Frenštátu pod Radhoštěm senioři participují na oslavě Dne města sociálních služeb, ve Slavkově se vedení obce každoročně seznamuje s činností seniorů na Setkání seniorů a v Zavadě obec organizuje a financuje den oslav seniorů. Dalším zajímavým dobrým příkladem je obec Lichnov, která zaměstnává terénní pracovníci, jež poskytuje služby osamělým osobám se zdravotním postižením nad 75 let. Pracovnice mapuje jejich potřeby a zajišťuje následnou péči, aby mohli zůstat co nejdéle ve svém přirozeném sociálním prostředí. Obec Stonava vybudovala bezbariérový nízkenergetický Komunitní dům pro seniory, přičemž se jedná o 5 domů s deseti byty o velikosti 2 + kk, jež jsou spojené společnými chodbami a společným zázemím. Mnohé obce se rovněž soustředí na zajištění bezbariérové dopravy, instalaci laviček na odpočinkových místech, u domovů s pečovatelskou službou apod.

I ze zasláního výčtu příkladů dobré praxe (vyjma aktivit zaměřených do oblasti „sociálních služeb“ pro cílovou skupinu seniorů), lze vysledovat, že mnohé obce mají podporu aktivního a zdravého stárnutí latentně spojenou s osobami vyššího věku vyžadující podporu z důvodu zhoršujícího se zdravotního stavu a implicitně uváděné aktivity přizpůsobují zdravotním omezením stárnoucí populace a tyto navazují na oblast sociálních služeb (a to např. v oblasti jejich bydlení). Vzhledem k uvedenému by jistě stálo za zváženou vedle zmíněných aktivit, soustředit pozornost i na aktivní zdravé seniory a jejich vyšší míru podpory a zapojení.

3.2 Příklady plánované dobré praxe

Níže předkládáme příklady plánované dobré praxe tak, jak byly zaslány jednotlivými obcemi městskými obvody. Tyto jsou pro přehlednost řazeny v abecedním pořadí:

Bystřice

V rámci přeshraniční spolupráce s příhraniční polskou obcí Pilszcz jsou organizovány každoročně „Setkání bez hranic“, která jsou mimo jiné příležitostí k neformálnímu setkání seniorů obou obcí a tato jsou ze strany seniorů taktéž využívána.

Krasov

Rádi bychom v Naší obci časem vytvořili nějaké místo, kde by se mohli scházet jak senioři, tak mladí i děti na posezení u různých aktivit či připravovat různé projekty vzdělávací, zábavné atd. Ale bohužel nemáme prostory a teď řešíme opravu KD, kde by tyto prostory mohli vzniknout a jsou v blízkosti domu pro seniory.

Krásná

Mým cílem je po vzoru sousední obce založit klub seniorů při obci/obecním úřadě. Ten nemusí mít právní subjektivitu ani vlastní účetnictví. Má však své vedení, které plánuje celoroční program, na základě něho klubu zastupitelstvo obce přiznává prostředky

z obecního rozpočtu a vyúčtování jednotlivých akcí a zájezdů řeší pak vedení klubu s účetní obce. Tento systém se mi jeví jako velice zajímavý a výhodný pro všechny strany. Na setkáních se seniory se je snažím motivovat k tomu, aby se ti aktivnější chopili iniciativy, přičemž nabízím pomocnou ruku do začátků, zejména v podobě prostor pro setkávání a propagace myšlenky a programu klubu. Prozatím se nenašel vhodný kandidát, který by se chytil nabízených opatření, avšak někteří již nyní váhají a jiní šikovně zase dorůstají do důchodového věku. Věřím tedy, že se dílo nakonec podaří, jen to chce čas.

Markvartovice

V současné době se zpracovává projektová dokumentace na přestavbu a rozšíření rodinného domu, který obec zakoupila za účelem výstavby bytů pro seniory s komunitním centrem tak, aby naši senioři mohli zůstat ve své komunitě uprostřed dění obce a nezůstali osamělí.

Střítež

Chystáme také výstavbu pečovatelských bytů pro seniory ve věku 65+. Pokud uspějeme na MMR s žádostí o dotaci, tak se do toho pustíme, i když si na to budeme muset částečně půjčit cca 20 mil. Kč.

Štramberk

V letošním roce (2020) se Město Štramberk chystá pro seniory uspořádat více aktivit a zajistit i jejich monitoring, aby se mohlo následně přihlásit do dotačního programu na podporu zdravého stárnutí v MSK.

Na základě popisu plánovaných aktivit lze očekávat, že se tyto na území MSK rozšíří ještě o další neformální setkávání v rámci přeshraniční spolupráce obce Bystřice; vytvoření kontaktního místa pro setkávání a aktivity seniorů, mládeže a dětí v Krasově; založení klubu seniorů v obci Krásná; výstavbu bytů pro seniory s komunitním centrem v Markvartovicích či výstavbu pečovatelských bytů pro seniory ve věku 65⁺ ve Stříteži, ale také o aktivity pro seniory ve Štramberku, které vzejdou z monitoringu jejich zájmu.

SHRNUTÍ

Na základě dat získaných v rámci výzkumného šetření od 124 obcí na území Moravskoslezského kraje k celkovému počtu 300 obcí a 23 městských obvodů a 42 příkladů dobré praxe můžeme konstatovat, že na území MSK je politika aktivního, zdravého a důstojného stárnutí implementována prostřednictvím aktivity Edukace, a to zejména provozováním klubu/ů seniorů. Tuto aktivitu nabízí dle získaných dat 70 % obcí zapojených do výzkumu. 53 % obcí uvedlo jako způsob podpory seniorů v rámci implementace politiky aktivního pozitivního stárnutí Společenské aktivity: blahopřání jubilantům. Finanční benefity: prostory obce zdarma deklaruje 41 % obcí. Velmi významné jsou rovněž Společenské aktivity: na principu mezigenerační spolupráce, což uvádí 31 % obcí či Finanční benefity: sleva na dopravu / senior taxi, které poskytuje 26 % obcí.

Ze získaných dat je zřejmé, že čím větší obec je, tím spíše nabízí seniorům kurzy práce na PC, pro velké obce je typická nabídka U3V. Čím větší obec, tím spíše nabízí slevu na dopravu / senior taxi. Informační služby (Senior Point) jsou převážně nabízeny velkými obcemi. Čím větší obec, tím spíše deklaruje, že nabízí tzv. obálku života. Velké obce výrazně častěji nabízí bezpečnostní a preventivní besedy. Nabídka kina senior je též výsadou velkých obcí. Čím větší obec, tím spíše deklaruje nabídku mezigenerační spolupráce.

Pokud podrobně porovnáme nabízené aktivity podle velikosti obce, tak dospějeme k závěru, že oblast Edukace: provoz klubu/ů seniorů je nejvíce deklarovanou aktivitou v rámci implementace politiky aktivního stárnutí v zapojených obcích MSK, a to bez ohledu na jejich velikost. Malé a střední obce vykazují stejné pořadí deklarovaných aktivit na prvních pěti místech. Od šestého místa se pořadí aktivit v malých a středních obcích liší. Edukace: U3V je ve velkých obcích na 5. pozici, v malých obcích zaujímá 14. pozici a ve středních obcích pozici 16. V této souvislosti je zajímavé, že Finanční benefity: sleva na studium U3V jsou nejvýznamnější pro střední obce, kde se vyskytují na 13. pozici. Velké obce tento benefit deklarují na 16. pozici a pro malé obce je tato podpora nejméně významná, jelikož je na poslední 21. pozici. Finanční benefity: příspěvek na obědy, sleva na odpad a sleva za poplatek za psa jsou významné pro malé a střední obce. Pro všechny obce je významná Bezpečnost a prevence: Obálka života i besedy s policií, hasiči, dopravní policií. U malých obcí je významný jednorázový finanční příspěvek, který je na 13. pozici, zatímco u středních a velkých obcí je deklarován na pozici poslední.

Obce na území MSK zapojené do výzkumu současně nabízejí maximálně 13 aktivit ze sledovaných 21 položek, nejširší nabídku deklaruje Třinec (13) a Karviná (11). Naopak Štramberk a Otice nenabízí z těchto 21 sledovaných aktivit ani jednu.

Jestliže se soustředíme na souvislost mezi velikostí obce (dle celkového počtu obyvatel) a počtem nabízených aktivit, tak je poměrně výrazná. Průměrný počet nabízených aktivit poměrně výrazně roste s rostoucí velikostí obce. Zatímco u obcí do 1 000 obyvatel jsou v průměru nabízeny 3 aktivity podporující aktivní a pozitivní stárnutí, u středních obcí (s 1 001–5 000 obyvateli) jsou to 4 aktivity a u velkých obcí (nad 5 000 obyvatel) zapojených do výzkumu se jedná v průměru o 6 aktivit.

Z výsledku získaných dat je patrná rovněž souvislost mezi jednotlivými aktivitami (položkami). Obce nabízí mnohdy současně následující podporu: sleva na poplatek za psa je často nabízena zároveň se slevou na odpad (ve 42 % obcí), provoz klubu seniorů je často nabízen zároveň s možností užívat prostory obce zdarma (ve 47 % obcí), provoz klubu seniorů často souvisí s realizací blahopřání jubilantům (ve 40 % obcí) besedy s policií, hasiči, dopravní policii souvisí s nabídkou Obálka života (ve 43 % obcích), pokud je v obci obecní rada seniorů, tak často zároveň probíhá mapování potřeb občanů (ve 43 % obcí).

V rámci hierarchické seskupovací analýzy zaměřené na seskupování položek u 21 binomických položek je z dendrogramu patrné nejbližší spojení mezi položkami 1+10 (klub senioru + prostory zdarma), 15+16 (Obálka života + besedy s policií, hasiči a dopravní policií), 6+7 (sleva na poplatek psa + sleva na odpad), 20+2 (obecní rada seniorů + kurzy práce na PC). Nejvzdálenější vůči všem ostatním jsou položky 8 (sleva na U3V) a 14 (jednorázový finanční příspěvek v oblasti bezpečnosti a prevence).

Na základě popisu dobré praxe, které obce Moravskoslezského kraje deklarují, se soustředí zejména na zapojení seniorů do společenských, kulturních a sportovních aktivit. Značnou podporu obce uvádějí v rámci vzdělávání prostřednictvím U3V, Seniorských gymnázií, seminářů, kurzů, seniorských táborů, poznávacích zájezdů v okolí i v zahraničí či výměnných pobytů v rámci přeshraniční spolupráce nebo setkávání s občany mezi okolními obcemi. Lze tedy konstatovat, že úspěšné stárnutí současných seniorů v MSK symbolizuje jistá míra participace na aktivitách, do kterých se v obcích aktivně zapojují. Velký důraz je kladen na mezigenerační spolupráci, a to napříč všemi obcemi MSK. Představitelé obcí se setkávají s občany na setkáních v rámci různých oslav nebo na setkání seniorů či u příležitosti jejich životních výročí. Své občany navštěvují také v organizacích sociálních služeb v rámci oslav životního jubilea či vánočních svátků.

Volnočasové aktivity samotných seniorů jsou realizovány prostřednictvím klubů seniorů, které obce podporují finančně, materiálně i technicky. Mnohdy mají kluby seniorů bezplatné užívání obecních prostorů / zázemí klubů, podporu na vydávání časopisu či správu webových stránek. Mnohé kluby seniorů byly oceněny za svou aktivitu MSK nebo uznány jako Obec přátelská seniorům. To, že jsou senioři v MSK aktivní, dokládá také jejich zapojení v komunitním plánování sociálních služeb či v radě seniorů.

Příkladem deklarované dobré praxe implementace politiky aktivního stárnutí je rovněž vybudování bezbariérového nízkoenergetického komunitního domu pro seniory, zajištění bezbariérové dopravy, instalace laviček na odpočinkových místech či zaměstnání pracovnice, jež mapuje potřeby seniorů a zajišťuje jim následnou péči.

Obce MSK mají však v plánu realizovat i další aktivity jako rozšíření neformálního setkávání v rámci přeshraniční spolupráce, vytvoření kontaktního místa pro setkávání seniorů či založení dalších klubů seniorů. Mezi následné plánované aktivity, které obce uvádějí, patří např. výstavba pečovatelských bytů pro seniory či bytů pro seniory s komunitním centrem. Podpora aktivního stárnutí v přirozeném prostředí je hojně uváděnou prioritou obcí MSK.

PŘÍLOHY

Příloha 1

Correlations						
		Počet všech obyvatel	Počet obyvatel ve věku 65–79	Počet žen ve věku 65–79	Počet obyvatel ve věku 80+	Počet žen ve věku 80+
Počet všech obyvatel	Pearson Correlation	1	1,000	,999	,998	,998
	N	124	124	124	124	124

Příloha 2

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Průměr	Směrodatná odchylka
Počet všech nabízených položek v obci	124	0,00	13,00	3,84	2,30
Valid N (listwise)	124				

Příloha 3

Počet obyvatel obce (3 kategorie) / Počet všech nabízených položek (aktivit)	Průměr	Minimum	Maximum	Směrodatná odchylka
do 1 000	2,91	1,00	8,00	1,56
1 001–5 000	3,57	0,00	7,00	1,63
nad 5 000	6,45	1,00	13,00	3,10

Příloha 4

Počet obyvatel obce (8 kategorií) / Počet všech nabízených položek (aktivit)	Průměr	Minimum	Maximum	Směrodatná odchylka
do 1 000	2,91	1,00	8,00	1,56
1 001–2 000	3,50	0,00	7,00	1,63
2 001–5 000	3,70	0,00	7,00	1,66
5 001–10 000	4,55	1,00	9,00	2,70
10 001–20 000	6,00	6,00	6,00	
20 001–50 000	9,40	8,00	13,00	2,07
50 001–100 000	7,50	6,00	11,00	2,38
nad 100 000	9,00	9,00	9,00	

Příloha 5

Předložené příklady realizované dobré praxe (seznam obcí / městských částí)
OBEC
1. Bílá
2. Bílovec
3. Bohumín
4. Branka u Opavy
5. Bravantice
6. Dolní Benešov
7. Doubrava
8. Frenštát pod Radhoštěm
9. Frýdek Místek
10. Havířov
11. Hlavnice
12. Hnojník
13. Hostašovice
14. Hrabyně
15. Chotěbuz
16. Jablunkov
17. Janovice
18. Kaňovice
19. Karviná
20. Kateřinice
21. Kozlovice
22. Kunín
23. Leskovec nad Moravicí
24. Lichnov
25. Lomnice
26. Malá Štáhle
27. Nižní Lhoty
28. Nýdek
29. Oldříšov
30. Ostrava
31. Příbor
32. Slavkov
33. Slezské Rudoltice
34. Starý Jičín
35. Stonava
36. Štítina
37. Těrlicko
38. Třinec
39. Vělopolí
40. Vratimov
41. Zátor
42. Závada

Příloha 6

Předložené příklady plánované dobré praxe (seznam obcí / městských částí)	
OBEC	
1.	Bystřice
2.	Krasov
3.	Krásná
4.	Markvartovice
5.	Střítež
6.	Štramberk

SEZNAM LITERATURY

- ČSÚ, 2020. *Obyvatelstvo podle pohlaví a věkových skupin v obcích Moravskoslezského kraje k 31. 12. 2018* [online]. Praha: ČSÚ [12. 3. 2020]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11288/26139585/msk_vek_obyv_obce_18.pdf/3ed297ff-c564-49ff-99ec-5e65e823e3c2?version=1.1
- ČSÚ, 2019b. *Počet obyvatel podle věkových skupin* [online]. Praha: ČSÚ [12. 6. 2020]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00010>
- ČSÚ, 2018a. *Projekce obyvatelstva České republiky 2018-2010* [online]. Praha: ČSÚ [12. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/projekce-obyvatelstva-ceske-republiky-2018-2100>
- ČSÚ, 2018b. *Statistická ročenka Moravskoslezského kraje - 2018* [online]. Praha: ČSÚ [13. 6. 2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/4-obyvatelstvo-ifodk8v3wg>
- Dudová, Radka, 2015. *Postarat se ve stáří: rodina a zajištění péče o seniory*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, Sociologické aktuality. ISBN 978-80-7419-182-4.
- Eurostat, 2020. *Population by age group* [online]. [7. 8. 2020]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00010/default/table?lang=en>
- Evropská komise, 2012. *Příspěvek EU k aktivnímu stárnutí a mezigenerační solidaritě*. Evropská unie, s. 24 [19. 6. 2020]. DOI: 10.2767/667. ISBN 978-92-79-25119-1.
- Evropský parlament, 2019. *Sociální Evropa: Jaké jsou sociální politiky EU?* [online]. [19. 6. 2020]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/eu-affairs/20170616STO77648/socialni-evropa-jake-jsou-socialni-politiky-eu>
- Lisabonská smlouva*, 2007 [online]. [19. 6. 2020]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/5/lisabonska-smlouva>
- Listina základních práv Evropské unie*, 2012 [online]. [19. 6. 2020]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=celex%3A12012P%2FTXT>
- Madridský mezinárodní akční plán stárnutí 2002* [online]. Praha: MPSV [19. 6. 2020]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/372805/madrid.pdf/bd37397e-d804-a44c-d69a-5d27882c252b>
- MPSV, 2019. *Implementace politiky stárnutí na krajskou úroveň* [online]. Praha: MPSV [7. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/projekty-opz/-/asset_publisher/ODuZumtPTtTa/content/implementace-politiky-starnuti-na-krajskou-uroven?inheritRedirect=false
- MPSV, 2015. *Politika přípravy na stárnutí v České republice* [online]. Praha: MPSV [19. 6. 2020]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Politika_pripravy_na_starnuti_v_CR.pdf/c4ba3054-bd5f-42c3-9805-1da55b4f91a8

Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017, 2014 [online]. Praha: MPSV [19. 6. 2020]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/372809/NAP_311214.pdf/0cc270fa-dbf9-fcd5-93d6-5e7b0e9376b2

Národní program přípravy na stárnutí na období let 2003 až 2007, 2002 [online]. Praha: MPSV [19. 6. 2020]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/narodni-program-pripravy-na-starnuti-na-obdobi-let-2003-az-2007>

Národní program přípravy na stárnutí 2008 až 20012, 2008 [online]. Praha: MPSV [19. 6. 2020]. Dostupné z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/mpsv/strategie/narodni-program-pripravy-na-starnuti-2008-2012?typ=struktura>

Návrh Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2021-2023, 2019 [online]. Ostrava: MSK [19. 6. 2020]. Dostupné z: https://www.msk.cz/cz/socialni_oblast/odborna-i-laicka-verejnost-ma-moznost-pripominkovat-navrhy-krajських-strategických-dokumentu-v-oblasti-socialni--137919/

Pospíšil, David, 2015. *Národní strategie rozvoje sociálních služeb na období 2016-2025*. Praha: MPSV. ISBN 978-80-7421-126-3.

Strategii přípravy na stárnutí společnosti 2019–2025 [online]. Praha: MPSV [19. 6. 2020]. Dostupné z: http://amsp.cz/wp-content/uploads/2019/08/Strategie-p%C5%99%C3%ADpravy-na-st%C3%A1rnutí%C3%AD-spole%C4%8Dnosti-2019-2025-ma_ALBSBADJYUA2.pd

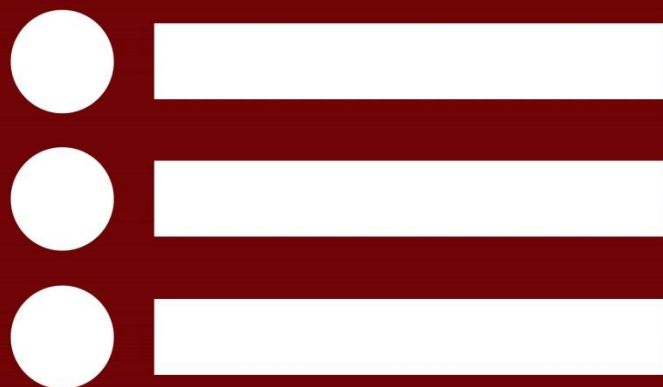
Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2019–2027, 2019 [online]. Ostrava: MSK [19. 6. 2020]. Dostupné z: <http://www.hrajemskrajem.cz/wp-content/uploads/2019/11/Upraven%C3%BD-n%C3%A1vrh-Strategie-rozvoje-MSK-2019-2027.pdf>

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, 1950 [online]. [19. 6. 2020]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/005>

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, 2006 [online]. Praha: MPSV [19. 6. 2020]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225526/Umluva_o_pravech_osob_se_ZP.pdf/1e95a34b-cbdf-0829-3da2-148865b8a4a8

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Zásady OSN pro seniory, 1991[online]. Praha: MPSV [19. 6. 2020]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/zasady-osn-pro-seniory>

**VÝZKUMNÁ ZPRÁVA Z ŠETŘENÍ REALIZOVANÉHO
V RÁMCI MAPOVÁNÍ IMPLEMENTACE
POLITIKY AKTIVNÍHO STÁRNUTÍ V OBCÍCH
MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE**

**SOŇA KALENDA
ŠÁRKA DOŘIČÁKOVÁ
ILONA KOČVAROVÁ
PAVLÍNA POSPÍŠILOVÁ**

OSTRAVA 2020